ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ   Թիւ 2,667   Կ. ՊՈԼԻՍ. 1905, ՅՈՒՆԻՍ 20 — 3 ՅՈՒԼԻՍ   29 ՐԷՊԻ ԻՒԼ ԱԽ", 1323 — 20 ՀԱԶԻՐԱՆ 1321   ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

بوزانتیون
ایچه بومی وسیاسی غزته، صاحب امتیاز ومدیر مسئولی
بوزانت کچیان
مطبعه و اداره خانه سی باب عالی جاده سی نمره ۲۳-۲۵ نومرولی
دائره مخصوصه ده در

Բիւզանդիոն

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ   ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ   ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԿԱՆԱՆՑԲԱԺԻՆ

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՍՆՏՈՒԿԸ

Ամիսն անգամ արդէն այն օրէն ի վեր՝ ուր դողդոջուն ու տկար ձեռքով մը, կ'բերէր իր օգնութեան լուման խառնել միւս տրուած դրամներուն, Բերայի Աղքատախնամին ի նպաստ պնակին։ Հին ուսուցիչ մ'էր անիկա, գրեթէ ամբողջ սերունդի մը աւանդած էր իր գեղագրութեան գաղտնիքը, և հիմա անոնց զաւկներուն համար կ'աչխատէր. ամէն անգամ երբ առիթը կ'ունենամ զինքը տեսնելու, անուշ, գողարիկ մանկական յիշատակներ կ'արթննան հոգիիս մէջ, ու անսովոր խայտանքով մը կուտամ իր անունը, մանաւանդ որ ինքը չէր վերաբերեր այն ուսուցիչներուն, որք մասնաւոր սկզբունքով մը խիստ վերաբերումներ կ'ունենան իրենց աշակերտներուն հետ. կ'սիրէինք զինքը, բառին ընդարձակ իմաստով. անոր դասն ամէնէն դիւրինն էր մեզի համար, և իր կատակախօս չրթներէն կախուած կ'մնայինք, որպէսզի զուարթ խօսք մ'ընէ անիկա, և մեր արդէն խնդալու տրամադիր չուրթունքները, միօրինակ առաձգական չարժումով մը կը բացուէին, ցոյց տալով մարգարիտ չարքը ակռաներու, և ինքը միշտ նուրբ ժպիտներով մը կ'քաջալերէր մեզի որ ժպտինք, անչուշտ ինքը փորձառութիւնն ունենալուն՝ թէ մեր ամէնէն խայտալիք տարիքն էր անիկա, և թէ պզտիկ յաւելումներ հետզհետէ մեր տարիքի թուին վրայ, չատ ու չատ ծիծաղներ պիտի վերցնէին մեր այտերէն, իրենց տեղ ձգելով ապրուած կեանքին դառնութեան հեղքերը։ Ամէն անգամ որ կ'տեսնեմ զինքը, միշտ այս յիչատակներու ամփոփումն է որ սարսուռ մը կուտայ էութեանս, և ինքը դեղեկոտ քայլերով կ'մօտենայ ինծի, չոգնութի մէջ ըլլայ կամ այլուր. —կ'յիչէ՞ք զիս, Տէօքմէճեան էֆ.։ —Ինչպէս ոչ, կը պատասխանէ դառն ժպիտ մը չուրթունքին վրայ. բայց այն օրերն անցան, կ'աւելցնէ, ժպիտով մը միշտ, որ ապրուած դառնութիւններու չարք մը կ'չչէ։ Այդ օրը, ներս կ'մտնէր տաճարին մեծ դուռնէն, խոնարհօրէն և զգոյչ ձևով մը, թղթի մը մէջ ծրարելով քանի մը մանրուկ դրամներ, զոր ապահովաբար եկեղեցիին մէջ չրջագայուած պնակներուն կ'պահէր։

—Բան մը նետեցէ՛ք մեր Աղքատախնամի պնակին, կ'ձայնեմ այս անգամ երկչոտ չեչտով մը։ Ետին կ'դառնայ։

—Ահ, դո՞ւք, ի՞նչ կրնամ տալ ձեզի, կ'ըսէ միշտ ժպտելով, ու կ'բանայ թղթեկին ծրարը, որուն մէջէն դրամ մը կը սահեցնէ պնակիս մէջ։ Միւսները ներսին համար կ'պահեմ, կ'ըսէ, այնպէս մը նայելով աչքերուս մէջ, ուր կարծես թէ ըսել ուզէր, քսակս չի ներեր, սակայն պատշաճութեան օրէնքները կան, որք կը թելադրեն բան մը նետել, երբ պնակները քովէդ անցնին, և յետոյ կ'յաւելու. Աղքատախնա՞մ մը, է՞հ, հոգ չէ, կ'տեսնէք թէ մենք ալ ծերանալու վրայ ենք, ու անկարող ըլլալ կ'սկսինք. մեզի ո՞վ պիտի խնամէ։

—Իրաւունք ունիք, կ'ըսեմ իրեն, չատ իրաւունք ունիք, բայց ինչ եղաւ ձեր Օգնութեան սնտուկին գործը։

—Դեռ բան մը եղած չունի, կ'պատասխանէ, ու ներս կ'մտնէ տաճարին դռնէն։ Այդ օրէն ի վեր ոչ քիչ աւելի ունիմ ոչ միայն զինքը, այլ բոլոր այն պատուական անձնաւորութիւնները, որոց հետ անցուցած եմ կեանքիս առաջին և ամէնէն երջանիկ չրջանը, մինչ մեծ յարգանք մը, մեծ սէր մը և գորով մը պահելով կուրծքիս տակ, անոնց իւրաքանչիւրին համար. կան ոմանք, զորս տեսած իսկ չունիմ դպրոցէն վերջ, ուրիչներ որոց մինչ կ'հանդիպիմ հոս կամ հոն, անանք ամէնքն ալ այսօր աննախանձելի կացութիւն մ'ունին. անանկներ կան, որք հեղինակութիւններ եղած են, որք իրենց գործը սիրած են, ոչ թէ անոր համար որ իրենց ապրուստի պզտիկ միջոց մը հայթայթած է, այլ որովհետև մանկիկներու հոգին ու սիրտը սիրած են, ու որովհետև մարդկութեան օգտակար, ընկերութեան կարեւոր անհատներ պատրաստելու համար հոգի և չունչ են սպառած. անոնց մէջէն չչէմ անանկներ, որք սպառած ու հպատ թոքերով մտած են դասարանէն ներս, և որոց կեանքն երկար տեւած չէ վերջապէս, ծերունիներ ու հիւանդոտներ, ուսուցչուհի մը մանաւանդ, որ տարիներով մեր վրայ երէց քրոջ մը գուրգուրանքն ունեցած է, և այս ամէնը մոռնալ դպրոցէն դուրս, ինչպէս անկարելի է ինծի համար, հարկաւ միեւնոյն է իւրաքանչիւր անհատի համար ալ՝ որ պզտիկ կամ մեծ զարգացում մ'ունի, և որուն հիմերը, առաջին քայլերը դէթ կ'պարտի ուսուցիչներու։

Երբ անդին Քարնէկի գեղեցիկ ու մեծ բարեգործութիւն մը կ'ընէր 100,000 ստերլին հաստատ եկամուտ կապելով տարէց դասատուներու, որք պաչտօն կ'վարեն կամ վարած են համալսարաններու, բարձրագոյն կրթարաններու և մասնագիտական վարժարաններու մէջ, որպէս զի ծերութեան ու հիւանդութեան մէջ օրապահիկ մը չահելու համար չդատապարտուին աչխատելու, հոս ալ Ուսուցչաց Օգնութեան Սնտուկին տեւական նպաստ մը կ'կապուի, վերջապէս, չատ ուչ կարգադրուած որոշում մը, բայց վերջապէս կարգադրուած, ուր այլ ևս մեր յոգնած, տկար ու ծերացած ուսուցիչները կարող պիտի ըլլան, գոնէ անոնց յոգնելու ապրիլ. և այս նպաստը նորէն ուսուցիչներուն են որ պիտի հայթայթեն իրենց համար. անչուշտ իւրաքանչիւրին որոչուած քանակութիւնն այն աստիճան աննչան բան մ'է որ ոչ մին պիտի համարձակի գանգատիլ այդ բանէն, և գրեթէ մազի չափ տարբերութիւն պիտի չընէ գրպանը մտած դրամը, ամսոյն վերջը. միւս կողմէն մեր ուսուցիչներն այնչափ քիչ կ'վճարուին որ, հակառակ իրենց քանակութեան չատ ըլլալուն, ամսոյն վերջ կարծեմ չատ ոչինչ գումար մը մը պիտի մնէ Օգնութեան Սնտուկին մէջ, որով ապագային ըլլալելիք նպաստ մ'ալ աննչան հանգամանք մ'ունենայ դուցէ։

Արդարև, որչափ ցաւալի է որ մեզ մեր մէջ Քարնէկիներ չունինք, կամ վերջապէս եթէ տրամադիր անձնաւորութիւններ ալ ունինք, այնչափ քիչ կ'խորհին կրթական խնդիրներու և մանաւանդ ուսուցիչներու, անոնց բարոյական ու նիւթական վիճակին վրայ, որ իբրև թէ բնաւ կապ մը կամ առնչութիւն մը գոյութիւն ունեցած չըլլար իրենց կեանքին հետ անոնց գոյութիւնը. անոնք՝ չատ անգամ չսիրուած ու անտեսուած, գրեթէ կորսուած դէմքեր են հարուստ դասակարգին համար, հազիւ մատ մը վեր իրենց տան մաքրութեան ու կարգապահութեան հսկող աչխատաւորներէն։ Առանց սակայն ընդհանուր տեսութիւն մ'ընելու, կրնամ ըսել թէ մեր ուսուցիչներուն մէկ կարեւոր մասն յոգնած, աչխատած, կարդացած, իրենց միտքն ու սիրտը մչակած անձնաւորութիւններ են, և մտքի ու սրտի մչակումը, գիրքերու մէջ կարդացուած և յետոյ զարգացած և տառապանքի մէջ ուսած փիլիսոփայութիւնը՝ գերազանցապէս կ'ազնուացնէ մարդկային կեանքը. հետևաբար, ո՛վ որ ազնիւ է, ո՛վ որ մտքի մչակումով կ'բովանդակէ, երբեք կարելի չէ անարգել իբրև սովորական դիր. մեր հարուստները, մեր դրամատեր յարգելի անձնաւորութիւնները, չատ վսեմ ու ազնուական գործ մ'ըրած պիտի ըլլային եթէ հետևելով Քարնէկիի գեղեցիկ օրինակին՝ իրենց համար չնչին նուէրներ ընէին Ուսուցչաց Օգնութեան Սնտուկին, որ հիմնուելով միայն և միայն ուսուցիչներու ճակտի քրտինքէն գոյացած դրամով, չատ աղքատ ու խեղճ բան մը պիտի ըլլար, և մեզ, բաւականին զարգացած ու դաստիարակուած ժողովուրդ մը, անհրաժեչտ է որ ուսուցիչները բարձրացնենք իրենց անկեալ դիրքէն, մղում մը տանք անոնց որպէս զի անոնք գիտակցութիւնն ունենան իրենց կարեւոր ու օգտակար գործին, որովհետև այնչափ հալածանք կրած են անոնք, ա՛յն աստիճան չեն սիրուած հարուստ դասակարգէն որ ստիպուած են անոնց քով, անոնց ներկայութեան տեսակ մը հացկատակի դեր ստանալ։ Բոլոր մեր նոր հասած սերունդը Պոլիս կամ Եւրոպա դաստիարակուած, կրնան յիչել վերջապէս Հայ ուսուցիչներ, որք յոգնած և աչխատած են իրենց համար, անչուշտ անոնց մէջ հակակրելիներուն քով, համակրելի, հայրական գորովով սրտեր գտնուած են իրենց համար, և այսօր, մանաւանդ այդ հին ուսուցիչներուն է որ պիտի օգնէ Սնտուկը. բայց առաջին քայլն աղքատ ըլլալուն՝ ապահովաբար անկարեւոր նպաստներ պիտի ըլլան անոնք. վերջապէս, բարեկեցիկ մեր բոլոր երիտասարդներն եթէ պզտիկ նուէրներ տան, գոնէ առաջին քայլին ապահովաբար իրենց հին ուսուցիչներն են որ պիտի օգտուին, ու անոնց երախտիքն ու օրհնութիւնը պիտի ստանան իրենց հիւանդութեան ու տառապանքի օրերուն մէջ։

Գ. ԶԱՐՈՒՀԻ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈԲԻՆՍՈՆ ՔՐՈՒԶՕԷ

Բ.

Անմարդաբնակ կղզիին մէջ Ռոպէնսօն Քրիւզօի անցուցած կեանքը մեզի լիակատար գաղափար կուտայ թէ մարդկային էակն ինչե՛ր կ'ընէ, կամ ինչպէ՛ս կարող կ'ըլլայ գործածելու իր բնական ընդունակութիւնները, երբ կեանքի տիրական պէտքերուն դէմ յանդիման կ'գտնուի, բոլորովին առանձին։

Կան մարդիկ — և սոսնք մեծամասնութիւն կ'կազմեն — որոնք այդ տեսակ միջավայրի մը մէջ յուսահատօրէն ինքզինքնին կ'յանձնեն Բնութեան քմահաճոյքներուն։ Այս կերպով է որ, առանց իրենց անհատական ջանքերը գործածելու, մակաբուծութեամբ ապրելու վարժուածներն և Նախախնամութեան վրայ կուրօրէն վստահողները, վերջ ի վերջոյ խոչոր զեռոյին չրջանակին մէջ կ'գտնեն ինքզինքնին։ Բայց Ռոպէնսօն այս սովորական ուղիներէն խիզախ չեղում մը կատարող հերոսն է։ Երբ, ժամերով ալիքներուն հետ ոգորելէ և ծովափին ժայռերուն վրայ նետուելէ վերջ, ինքզինք գտաւ և վերահասու եղաւ իր ահարկու կացութեան, ճիչդ է, անոր առաջին մտածումն եղաւ, իբր կրօնամիտ մարդ, չնորհակալ ըլլալ Աստուծոյ որ իր կեանքն ազատեց. բայց այս աղօթքն այլեւս չէ՛ այն սարկային համակերպութեան լացը, որուն չեչտերն այնքան յաճախ կ'արձագանգեն մեր բերաններու կամարին տակ. անիկա կազդուրիչ, ներչնչող խօսքն է առ Նախախնամութիւն, որուն օրհնածիր ոգին խրախոյս կուտայ կեանքի բարոյական պայքարն արժանաւորապէս մղելին։

Ռոպէնսօնի՝ կղզիին մէջ անցուցած կեանքին յաջորդ չրջաններուն՝ չատ անգամ պիտի հանդիպինք այս աղերսին։ Նախախնամութեան գաղափարն անսպառելի համադեղն եղած է Ռոպէնսօնի համար, բոլոր այն տառապանքներու միջոցին, զորս կրեց յուսահատական առանձնութեան մը մէջ։ Բայց աղօթելը կրաւորական վիճակ մըն է. երկնային բարեաց անսահմանութեան վրայ հաւատք ունենալը կրնայ մխիթարել վհատեալը, այլ բստ ինքեան արդիւնք մը յառաջ չի բերեր։ Պէտք էր աչխատիլ, ճակտի քրտինք թափել։ Ռոպէնսօն Քրիւզօէ, ընկերականութեան չրջանակներուն այդ անգիտակից տարագրեալը, մարդկային ազգին մանկութեան վրայ մտածել կուտայ մեզ, երբ ինքզինք կ'գտնէ այնպիսի հողի մը վրայ ուր ամէն ինչ հարկ պիտի ըլլար նոր ի նորոյ հնարել, ուր մարդկային նախընթաց ջանքի մը ոչ մէկ արտադրութիւն կ'գտնուէր, և ուր, այս բոլորէն ալ աւելի, ոչ մէկ գործակից ձեռք պիտի գար իր մատներուն ճարտարութեամբն օժանդակելու համար ստեղծագործութեան դժուարին հիմերուն։ Քանի՛նե՛ր նմանօրինակ պայմաններու տակ պիտի ընկճուէին, ու ծուլօրէն Մահը պիտի հրաւիրէին իբր փրկարար ոգին աչխարհային տառապանքներու։ Բայց Ռոպէնսօն անյողդողդ չինող մըն է. անիկա հեռաւոր երկիրներ թափանցող և գաղթականութիւններ հիմնող Անգլիացիի տիպարն է, որ թէպէտ ակամայ գնաց ինկաւ կղզիի մը մէջ, բայց հոն գիտցաւ ծառայել մարդուն իսկական կոչումին, որ է քաղաքակրթութիւն և գեղեցիկ նկարագրի սերմ տարածել։

Ռոպէնսօնի կղզեբնակ օրերուն դրուագները, այնպէս՝ ինչպէս անգլիացի վիպագիրն երեւակայած է, հետաքրքրական մանրամասնութիւններ են։ Պատմուած է թէ Ռոպէնսօն առաջին գիչերը ծառի մը վրայ անցուց, ձեւացնելով տեսակ մը առկախ մահիճ, որ մեր օրերուն նորոյթը կ'համարուի։ Աւելի վերջ կ'յաջողի բնակավայր մը չինել իրեն համար. Ռոպէնսօն օգտուիլ գիտէ Բնութեան հարուստ աղբիւրներէն. կ'սպաննէ կղզիին մէջ արածող այծերը, որոց մորթն իբր հագուստ կ'գործածէ, և միսն ու կաթը՝ իբր սնունդ։ Տակաւ, կեանքի առօրեայ պէտքերուն անհրաժեչտ եղող գործիքները կ'չինէ, գիտական աչխատանոցներու մէջ աքնող բրոֆէսէօրի անվհատութեամբ, հնարամտութեամբ։ Ժամանակի և պատմութեան վրայ գաղափար ունենալ կ'ուզէ. իր տրամադրութեան տակ գտնուած նախնական միջոցներով օրագիր և օրացոյց կ'հեղինակէ։ Հետզհետէ աւելի լիակատար ծանօթութիւն կ'ստանայ իր միջավայրին նկատմամբ, և իր հոգը կ'ըլլայ նորագոյն դիւրութիւններով օգտուիլ Նախախնամութեան բարիքներէն։ Ծխախոտ և խաղողի տունկ ձեռք կ'բերէ, ցորեն աղալու և հաց պատրաստելու միջոցները մեծամեծ դժուարութիւններով կ'գտնէ։ Օր մըն ալ վերջապէս կ'յաջողի իր կղզիին թչնամիներուն մէջէն թութակ մը որսալ, որուն հետ խօսակցելով մարդկային էակի մը դէմը գտնուելու գոնէ պատրանքը կ'ունենայ։

Բոլոր այս տեղաւորման և երկրաչինութեան զբաղումներուն հետ սակայն, Ռոպէնսօն երբեք մոռցած չէ իր հողը, ուր կրկին ժամանելու համար երկար գիչերներ կ'խորհրդածէ։ Անիկա իր բնիկ հողին կարօտն ունի. ազգակիցներէն բաժնուած, հեռացած ըլլալու սուգը կ'կրծէ իր սիրտը։ Մէկ քանի անգամներ կ'փորձէ նաւ չինել և բաց ծովը ելլելով այդ աքսորավայրէն մեկնելու հնարաւորութեանց վրայ կ'խօկայ։ Բայց իր անբաւական միջոցներով չի յաջողիր այս դժուարին գործն ի գլուխ հանելու, որով առաջինէն աւելի յուսահատութեամբ կ'քաչուի իր մենաւոր որջին մէջ, դիտելով յաւիտենական երթեւեկն ալիքներուն, որոնք յանկերգի պէս կը կ'կրկնէին չարունակ իր վճիռը։ Հոգեկան այս ընկճեալ տպաւորութեանց միջոցին է որ Ռոպէնսօն կ'հիւանդանայ, խնամող ձեռքի մը պակասը չատ աւելի դառնօրէն զգալու համար։ Ֆիզիքական կեանքը, որ երկար ատեն դիմադրած էր բնական խոչընդոտներու, ահա իր տարրալուծման չրջանին մէջ կ'մտնէր, և Ռոպէնսօն ամէնէն աւելի իր հիւանդութեան օրերուն մէջ կ'զգայ աղօթքին փրկարար դերը։ Իր յիչողութիւնն հիւանդապահ կնոջ մը գուրգուրանքով տակաւ իրեն սրտառնել կուտայ բոլոր այն մխիթարութեան և խրախոյսի խօսքերը, որոնք Աւետարանի էջերուն գանձարանները կը կազմեն. հոգեկան աբրութեան դասերը կ'վերյուշէ, նկարագրի տեւականութեան վաղնջական տիպարներն աչքի առջեւ կը բերէ և անոնց նմանելու հոգեւին բաղձանքը դեղահատիկի կազդոյրը կուտայ իրեն։ Այսպէս, Բնութիւնն ալ կուգայ օգնել այս լքեալ Սամարացիին, որ վերջապէս կ'առողջանայ և նորէն կ'ձեռնարկէ իր քաղաքակրթիչ և չինիչ դերին. կենդանեաց մորթերէն նորագոյն հանդերձներ կ'պատրաստէ, իր որսացած կենդանիներէն հօտ և անոնց համար ագարակ կ'չինէ. կրկին և կրկին փորձեր կ'կատարէ նաւակ մը ձեւացնելով իր կղզիին չուրջ հետախուզութիւն մը ընելու համար, և այսպէս կ'անցնին չորս հինգ տարիներ, մինչեւ կը հասնի այն օրը, ուր Ռոպէնսօն, իր սեպհական կղզիին մէջ, աւազին վրայ, մարդկային ոտքի հետք կ'տեսնէ։

ԼԵՒՈՆ ՔԻՐԻՇՃԵԱՆ

ՇԵՐԱՄԻ ԳՈՐԾԸ ԳԱՒԱՌԻ ՄԷՋ

Այս տարի խոզակի առատ բերք մը պիտի ունենանք, թէ չատ բաժուած է և թէ օդերը չերամին չատ նպաստաւոր գացին, թէև առաջին չրջաններուն տաքութեան ցուրտն ու ձիւնը բաւական կեանքերնին երկարեցին։ Շերամները բռնած են խոզակ հիւսել։ Արտադրուած խոզակը տեղացի քանի մը վաճառականներ կ'գնեն, որ Հանր. Պարտուց Վարչութեան հսկողութեան տակ աճուրդով կը ծախուի, վերջին տասնօրդէն վաճառականներէն կ'գանձուի։ Վաճառականները մէկմէկու չեն մնար, պզտիկ կտորները երբեմն իրարու վրայ գին կ'աւելցնեն, իրական գնէն աւելի ալ կ'արժեցնեն որպէսզի ժողովուրդը չյուսահատի, քաջալերուի և միեւնոյն ատեն ամէն կողմ ըսեն թէ Խարբերդի մէջ բարձր գնով խոզակ գնող վաճառականներ կան(?)։ Խոզակներն հիմակ ընդհանուր առմամբ տեղական չոգեսպան ջեռոցներով կ'խեղդեն ու չուք տեղեր կ'չորցնեն։ Արտադրուած խոզակին մէկ մասն հոս տեղական տեսակով 8—15 թելը միասին կ'քաչեն, իսկ մնացածը Մարսիլիա կ'ղրկեն։ Ֆիլաթու գործարանի մը պէտքը չատոնց զգացած են, քանիներ ընկերութեամբ մէկ երկու հատ հաստատել մտադիր են. կ'յուսանք թէ ա՛լ պիտի իրականանայ ինչ որ չերամաբուծական յառաջացման նպաստաւոր միջոց մը պիտի ըլլայ. այն ատեն վաճառականները փոխանակ խոզակը Եւրոպա ղրկելու մետաքսը կ'ղրկեն որ հոս թէ՛ քաչելու ծախք քիչ կ'երթայ և թէ փոխադրութեան կարգ մը աւելորդ ծախքերը կ'խնայուէին, նոյն ատեն խոզակի գներն ալ պիտի բարձրանան։ Ֆիլաթու գործարան մը հիմնելու չատ դիւրութիւններ ու յարմարութիւններ ունինք. թէ՛ գործաւորներու օրականներն աժան են և թէ չոգիի տեղ իբր չարժիչ ույժ վազուն ջրերն կարելի է գործածել երբ քաղաքէն մէկ երկու ժամ հեռու տեղ մը չինել ուզուի։ Խարբերդի մէջ երկու մեծ և մէկ քանի պզտիկ գործարաններ կան ուր մետաքսեղէն գործուածքներ կ'պատրաստեն. բաւական նուրբ ու ճաչակաւոր ապրանքներ արտադրած են որ մեծ մասամբ չրջակայք կ'սպառին։ Ֆապրիգաթօռներու պատրաստած մետաքսեղէն գործուածքները կայս. Կառավարութենէն և Շիքակոյի արուեստահանդէսէն գնահատուած և չքադրամի ու վկայականի արժանացած են։ Իրականապէս գնահատելի են, և մետաքսի և ներկի կեղծիքներէ բստ կարի զերծ են։

Խարբերդ այսչափ բնական յարմարութիւններ ունենալով հանդերձ, տակաւին չատ ետ մնացած է. բոլոր գիւղերուն մէջ տարեկան հազիւ 1200—1500 տուփ հունտ կ'ցրուուի, որմէ 50—60,000 քիլօ թարմ խոզակ կ'արտադրուի։ Խարբերդի չերամաբուծութեան յետամնացութեան գլխաւոր պատճառներն են.—1. Թթենիի նուազութիւնը. 2. Ժողովուրդին՝ չերամաբուծութեան գիտելիքներու անգիտակից ըլլալն ու չահադէտներու չարաչահութիւնը. 3. Հնտաբոյծներուն յոռեգոյն միջումը։ Ինչպէս վերն ըսինք, բոլոր չէնքերն ալ հինաւուրց հասարակաց ուտելիք թթենիներով կ'բուծուին. հիմա նոր սկսած են չերամապահութեան համար թթենիներ տնկել. եթէ այսպէս չարունակուի, տասը տարի վերջ խոզակի բերքը պիտի քառապատկուի։ Ժողովուրդը՝ չերամապահութեան է՛ն հասարակ ու տարրական գիտելիքներուն իսկ անգիտակ, կարգ մը չահամոլներ անոնց տգիտութիւնը չահագործած են։ Առենօք միայն հունտ արծնցնել տալով $1/3$ կամ $1/4$ բաժինին կը տիրանան եղեր. հիմա $1/8$ի բարձրացած է. նորէն չատ է, թէև հնտաբոյծն ալ հիմակ այս պատահութենէն չօգտուիր, որովհետեւ հունտը ցրուելու համար բաւական աւելորդ ծախքերու կ'ենթարկուի. $1/8$ բաժինին 30—40%ը գիւղական յանձնակատարներու կուտայ, մաս մը անոր

ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (5)

ԺԻՒԼ ՎԵՌՆ

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊՍԱԿՈՒԱԾ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԷՆ

ԾՓՈՒՆ ԿՂԶԻՆ

Բ.— ԽԺԱԼՈՒՐ ՀԱՏԱՆՈՒԱԾԻ ՄԸ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ

—Պարոն, պատասխանեց անծանօթը, ընդմիջելով խօսք մը, որ թերեւս չատ պիտի երկարէր, երբեք չեմ լսած այդքան սխալ ու անբնական նուագում մ'՝ այդքան աւելի կատարելութեամբ։ Բայց հասկցայ թէ ինչո՞ւ համար այս կերպով կ'գործէիք։ Ֆրէչալի այս միամիտ բնակիչներն արթընցնելու համար էր, որք արդէն վերստին քնացան։ Լաւ ուրեմն, պարոններ, ինչ որ կ'փորձէիք անոնցմէ ձեռք բերել այս յուսահատական միջոցով, թոյլ տուէք ինծի առաջարկել ձեզ զայն...

—Հիւրընկալութի՞ւն... հարցուց Ֆրանսուազէն։

—Այո, հիւրընկալութիւն, ոչ—սկովտական աւանդականութիւն մը։ Եթէ չեմ սխալիր, իմ դիմացս ունիմ նուագահանդէս տուող այն քառաձայն նուագախումբը, մեծահռչակ հանդիսացած մեր բովանդակ վեհապանծ Ամերիկայի մէջ, որ իր խանդավառութիւնը չխնայեց իրեն...

—Պարոն, ըսաւ Ֆրանսուազէն, ճչմարտապէս ուրախ ենք ձեր մեծարանքներէն, բայց... այս հիւրընկալութիւնը ո՞ւր կրնանք գտնել ձեր չնորհիւ։

—Ասկէ երկու մղոն հեռու։

—Ուրի՞շ գիւղի մը մէջ։

—Ոչ... քաղաքի մը մէջ։

—Կարեւո՞ր քաղաք մ'է։

—Անչու՛շտ։

—Ներեցէք, դիտել տուաւ Բէնչինա, մեզ ըսուեցաւ թէ Սան Տիէկոյէն առաջ ուրիչ ո և է քաղաք չկար։

—Սխալ մ'է այդ, զոր ես չեմ կրնար ըմբռնել։

—Սխա՞լ մը, կրկնեց Ֆրանսուազէն։

—Այո՛, պարոններ, և եթէ հաճիք ինծի ընկերանալ, կ'խոստանամ ձեզ այն ընդունելութիւնն որուն իրաւունք ունին ձեզ նման արժանաւոր արուեստագէտներ։

—Ես ընդունելու միտք ունիմ, ըսաւ Իվէրնէս։

—Համակարծիք եմ քեզ, ըսաւ Բէնչինա։

—Վայրկեան մը կեցէք... վայրկեա՛ն մը, գոչեց Սէպաստիէն Զօրն, և նուագախումբին պետէն աւելի չուտ յառաջ չերթա՛նք։

—Ի՞նչ ըսել կ'ուզես, հարցուց Ամերիկացին։

—Ըսել կ'ուզեմ թէ Սան—Տիէկոյի մէջ մեզ կ'սպասեն, պատասխանեց Ֆրանսուազէն։

—Սան—Տիէկոյի մէջ, յարեց Թաւջութակահարը, ուր ժողովուրդն հրաւիրած է մեզ կարգ մը նուագահանդէսներու համար, որոնց առաջինը վաղը չէ միւս օր, կիրակի, տեղի պիտի ունենայ։

—Ա՛հ, գոչեց անծանօթ անձնաւորութիւնն այնպիսի ձայնով մը որ բաւական հակառակութիւն մը կ'մատնէր։ Յետոյ վերսկսելով ըսաւ.

—Եթէ գործն ա՛յդ է, բան մը չէ։ Մէկ օրուան մէջ, ժամանակ պիտի ունենաք քաղաք մը այցելելու, զոր կ'արժէ տեսնել, և ես յանձն կ'առնեմ ձեզ վերստին ղրկելու մօտակայ կայարանը, այնպէս որ կիրակի կարենաք Սան—Տիէկօ ըլլալ...

Իրաւ որ առաջարկն հրապուրիչ էր, նաև բարեդէպ։ Հիմա նուագախումբը ապահով է թէ հանդստաւէտ սենեակ մը պիտի գտնէ հանդստաւէտ օթեւանի մը մէջ, առանց խօսելու այն մեծարանքներուն վրայ զոր իրենց կ'երաչխաւորէ այս ազնուամիտ անձնաւորութիւնը։

—Կ'ընդունի՞ք, պարոններ։

—Կ'ընդունինք, պատասխանեց Սէպաստիէն Զօրն, զոր անօթութիւնն ու յոգնութիւնը տրամադիր կ'ընէին նպաստաւոր կերպով ընդունելու այս տեսակ հրաւէր մը։— Համաձայնած ենք, կրկնեց ամերիկացին. անմիջապէս պիտի մեկնինք և քսան վայրկեանէն պիտի հասնինք. վստահ եմ որ չնորհակալ պիտի ըլլաք ինձ։

Աւելորդ է ըսել թէ զաւեչտական նուագահանդէսին առթած վերջին «հուռա»ներէն ետքը, տուներուն պատուհանները վերստին գոցուեցան, լոյսերը մարեցան և Ֆրէչալ նորէն խոր քունի մէջ ընկղմեցաւ։

Զորս արուեստագէտները, Ամերիկացիին առաջնորդութեամբ, հասան բազմոցաւոր կառքին քով, իրենց նուագարանները մէջը դրին, և իրենք ետեւի կողմը նստան, մինչ իրենց ազնուամիտ առաջնորդը տեղաւորուեցաւ առջեւի կողմը, մեքենավարին քով։ Լծակ մը չարժեցաւ, ելեքտրական բարդիչները սկսան բանիլ, կառքը չարժեցաւ, և չատ չանցած, սկսաւ սուրալ դէպ արեւմուտք։

Քառորդ ժամ ետքը, ճերմկոտիկ լայնածաւալ լոյս մը երեցաւ, լուսնային ճառագայթներու ակնախտիղ պայծառութիւն մը։ Քաղաք մը կար հոն, որուն գոյութիւնն իսկ չէին կրցած մտքէ անցընել մեր Բարիզցիները։

Բազմոցաւոր կառքն այն ատեն կանգ առաւ, և Ֆրանսուազէն փութաց ըսել.

—Վերջապէս ահա ծովեզերք հասանք։

—Ծովեզե՞րք... ոչ, պատասխանեց Ամերիկացին։ Գետակ մ'է այս, որուն մէջէն պիտի անցնինք։

— Ինչպէ՞ս... հարցուց Բէնչինա։

—Այս գետանաւին միջոցաւ, որուն վրայ պիտի նստի մեր կառքը։

Արդարև հոն կար մին այն կառաբարձներէն, որոնցմէ այնքան չատ կ'գտնուի Ամերիկայի մէջ, և որոնց վրայ կ'տեղաւորուի կառքը՝ իր ճամբորդներուն հետ։ Անտարակոյս, այս կառաբարձն ելեքտրականութեամբ կ'չարժէր, վասնզի ո և է չոգի չէր արձակեր, և երկու վայրկեանէն, գետակէն անդին, գնաց մօտեցաւ քարափին, նաւահանգստի մը խորը։

Բազմոցաւոր կառքն իր ճամբան վերսկսաւ գիւղի մը ծառուղիներուն մէջէն, և դարաստանէ մը ներս մտաւ, որուն վրայ հոծ լոյս մը կ'սփռէին ելեքտրական լամպարներ։ Այս դարաստանին վանդակորմին վրայ դուռ մը կ'բացուէր, որ մուտք կուտար հնչուն սալաքարերով սալարկուած լայն ու երկայն փողոցի մը վրայ։ Հինգ վայրկեան ետքը, արուեստագէտները վար իջան հանդստաւէտ օթեւանի մը սանդուղին առջեւ, ուր ընդունուեցան բարեգուչակ փութկոտութեամբ մը, Ամերիկացիին ըսած մէկ բառին չնորհիւ։ Իսկոյն առաջնորդուեցան չքեղ սեղանի մը առջև, և հաւատացէք որ չատ ախորժակով ընթրեցին։

Երբ ճաչը վերջացաւ, սեղանապետը զանոնք առաջնորդեց լայնանիստ սենեակ մը, ելեքտրական հրաչէկ լամպարներով լուսաւորուած, զորս ընդհատիչ ծորակներ կրնային մեղմ ցոյցականթեղներու (վէօյէօզ) վերածել։ Հո՛ն, վերջապէս, յաջորդ օրուան թողլով այս հրաչալիքներուն բացատրութիւնը, սենեակին չորս անկիւնները դրուած չորս մահճակալներուն մէջ քնացան, և խորդացին այն արտասովոր միաբանութեամբ որով նուագահանդէս տուող քառաձայն նուագախումբն համբաւաւոր դարձաւ։

Գ.—ՇԱՏԱԽՕՍ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՄԸ

Յաջորդ օրը, ժամ 7ին, սա բառերը կամ մանաւանդ աղաղակները թնդացին հասարակաց սենեակին մէջ, փողի ձայնին մէկ յաջող նմանողութենէն ետքը— կարծես զօրագունդի մը զարթուցիչ թմբկահարին նման բան մը.

—Օ՛ն,... հո՛ռ, տաք ելէք... և մէկ երկու... պոռաց Բէնչինա, կարծես նուագի մը ամանակը ցոյց տալով։

Իվէրնէս, նուագախումբին ամէնէն անփոյթ անդամը, նախամեծար պիտի համարէր մէկ, երկու, երեք,— մինչև իսկ չորս ամանակ զոհել, իր անկողնին տաքուկ վերմակներէն զատուելու համար, բայց պարտաւորուեցաւ ընկերներուն օրինակին հետևիլ, և հօրիզօնական դիրքը թողուց ուղղահայեաց դիրքին տեղ։

—Կորսնցնելիք վայրկեան մ'իսկ չունինք, դիտել տուաւ Ն. Բարձրապատուութիւնը։

—Այո՛, պատասխանեց Սէպաստիէն Զօրն, վասն զի վաղը Սան—Տիէկօ պիտի գտնուինք։

—Լա՛ւ, կրկնեց Իվէրնէս, կէս օրը պիտի բաւէ այս սիրուն Ամերիկացիին քաղաքն այցելելու։

—Կ'զարմանամ որ, յարեց Ֆրանսուազէն, Ֆրէչալի մօտերը կարեւոր քաղաք մը կայ եղեր... Ինչպէս եղաւ որ մեր կառավարը մոռցաւ յայտնել մեզ։

—Էական բանը սա է որ մենք այդ քաղաքը գտնուինք, վաղեմի պաչտօնակիցս, ըսաւ Բէնչինա, և մեզ հոն կ'գտնուինք։

Երկու լայն պատուհաններու մէջէն լոյսը յորդահոս կ'թափանցէր սենեակին մէջ, և տեսարանը մինչև մէկ մղոն տեղ կ'երկարաձգուէր փողոցի մը վրայ, որուն երկու կողմերը ծառեր տնկուած էին կրկնակ կարգով։

Զորս բարեկամներն իրենց արդուզարդը կատարեցին հանդստաւէտ խուցի մը մէջ,— արա՛գ և դիւրին գործ, վասնզի արդի և վերջին կատարելութեանց համաձայն, ամէն ինչ մեքենական էր։ Պաղ և տաք ջուրի համար ջերմաչափօրէն աստիճանաւորուած ծորակներ, ինքնաչարժ ճնչմամբ պարպուող կոնքեր, անուչահոտութեանց ձաւձատիչներ, ելեքտրական հովահարներ, մեքենական խոզանակներ կային, որոցմէ ոմանց կ'բաւէր գլուխդ ներկայացնել, այլոց՝ հագուստներդ ու կօչիկներդ, կատարելապէս մաքրելու կամ ներկելու համար։ Յետոյ, գրեթէ ամէն տեղ,— առանց հաչուելու ժամացոյցն ու ելեքտրական լամպարները որք ձեռքին հասած տեղը կ'գտնուէին,— զանգակներու կամ հեռաձայններու կոճակներ վայրկենական հաղորդակցութեան մէջ կ'դնէին հաստատութեան զանազան սպասարկութիւններու։

Եւ Սէպաստիէն Զօրն ու ընկերներն ոչ միայն կրնային հաղորդակցիլ օթեւանին հետ, այլ և քաղաքին զանազան թաղերուն հետ, և թերեւս— Բէնչինայի կարծիքով— Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն ո և է մէկ քաղաքին հետ։

—Կամ մինչև իսկ երկու աչխարհներուն հետ, յարեց Իվէրնէս։

Թարգմ. Բ. Մ. ՊՕՂԱՃԵԱՆ (Շար.)

ասոր իբր նուէր կ'ցրուէ, մաս մ'ալ աւելորդ ծախքերու կ'ենթարկուի, մնացածն ալ հազիւ հունտին գինը կրնայ փոխարինել: Գիւղացի չերամապահը մէկ տուփին մինչև 80—100 ղր. բաժին կ'վճարէ հնտաբոյծին, բայց տարր հազիւ 25 ղր.ի իրեն կ'մնայ իբր հունտի գին: Երբ ժողովուրդը դրամով գնէ ու ինք անձամբ արթնցնէ ու պահէ, թէ՛ իրենք և թէ հնտաբոյծը պիտի օգտուին, այսպէսով խնայուած աւելորդ պարապ ծախքերը չերամապահին բացառիկ շահ մը պիտի ըլլան: Ժողովուրդին անգիտութիւնը միակ առով չի լմննար, տակաւին չատեր առանց մանրադիտակային քննութեան պատրաստուած անծանօթ հունտեր կ'պահեն, չարունակ հունտին աժանը կ'փնտռեն ու թէ լաւագոյնը, այսպէսով 5 ղրշ. խնայել կ'խորհին, մինչև 500 ղր. կ'կորսնցնեն. ասկէ դուրս մէկմէկու եռեւէ առատ տերև կ'գողնան. վա՛յ անոր որ տերևի գողութեան մէջ ճարպիկ չէ:

Հնտաբոյծները մէկմէկու դէմ հակակռանք մ'ունին, յուռի մրցում մը կ'չարունակեն. չատեր իրենց չահն ուրիչին վնասին մէջ կ'փնտռեն. իրենց ամբողջ միտքը կը կեդրոնացնեն թէ ի՞նչպէս ընելու է որ սկսնակ հնտահաններուն վնասեն. հունտը գողնալո՞ւ է, թափելո՞ւ է, պատրաստ հունտին մէջ գաղտուկ ախտաժէ՞տ հունտ խառնելու է թէ՞ չերամապահութեան ատեն տերևի միջոցաւ մանրէ ևլն. ներարկելու է:

1318 Մայիս 12 թուակիր հնտաբուծական օրէնքը գործադրութեան դրուելէ վերջ, առանց զննութեան հունտ բուծանողներու թիւը պակսեցաւ. թէեւ պատիժ մը բաւական է խպառ վերջացնելու: Հնտաբուծական քննիչներն ալ բաւական նպաստեցին չերամաբուծութեան յառաջացման: Խարբերդ երեք հնտաբուծական քննիչ փոխուած է. առաջին Վարդան էֆ. Մելքոնեան չորս ամիսի կարճատեւ պաշտօնավարութեամբ չատերուն միտքը պատրաստեց, քաղաքապետութեան տնկարանին հաստատուելուն պատճառ եղաւ: Վարդան էֆ.ի Նէսիմ էֆ. Րուսօ յաջորդեց, զուգադիպութեամբ մը չերամաբուծական մրցման ալ ներկայ ըլլալով թափ մը տուաւ, սկսնակները քաջալերեց, չատեր համոզեց որ թութ տնկեն, 8—10 աղջ Պրուսա, չերամաբուծական վարժարանը երթալուն պատճառ եղաւ, ևլն: Նախորդ երկու հնտաբուծական քննիչներն ալ կարեւոր գործեր տեսան, կ'յուսանք թէ ներկայ չերամաբուծական քննիչը՝ Օննիկ էֆ. Թոսպաթեան ալ անոնց սկսածը պիտի չարունակէ ու միևնոյն ատեն նոր կարեւոր յաւելուածներ ալ պիտի ընէ:

Հիմա, չերամապահութեան չրջանն ըլլալուն չարունակ գիւղերը կ'այցելէ, առաջնակ չերամապահին թերութիւնները կը ցուցնէ, օգտակար խրատները կ'թելադրէ. ասկէ դուրս, մտադիր է ժողովրդային տնկարան մը հաստատել, այսինքն՝ քանի որ ամէն մարդ անհատական տնկարանի մը պէտք եղած խնամքը չի կրնար կատարել, քանիներ հաւաքաբար մէկ լաւ տընկարան մը պատրաստեն, տունկ գնել փափաքողներն հիմակուընէ վճարումներն ընեն, վերջէն դրամի համեմատութեամբ յառաջ եկած տունկերը բաժնեն մէջերնին, կամ ծախեն տնկարանին հաչւոյն: Եթէ ասիկա յաջողի գործադրել՝ բաւական օգտակար գործ մը տեսած պիտի ըլլայ և նոյն ատեն փափաքողներ աժան ու առատ տունկ միշտ պատրաստ կ'ունենան, քանի որ հիմա չատ նեղութիւն կ'քաշեն: Ամէն պարագայի մէջ անհատական կամ ժողովրդային տնկարանի պէտքն չատ զգալի է:

Խարբերդ. ԱՐՄԷՆ Խ. ԹԷՎՐԻԶԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՄԱՐՈՔԻ ԽՆԴԻՐԸ

Թանի դիւանագիտական բաժնին խըմբագիրը կ'գրէ Գերմանիոյ և Ֆրանսայի ծանուցագիրներուն վրայ. — «Գերմանիա պատմական և դիւանագիտական երկար ուսումնասիրութեամբ մը պատասխանեց Մ. Ռուվիէի նոյնօրինակ ծանուցագրին, որ Յունիս 21ին յանձնուեցաւ Ռատոլին իշխանին: Ֆրանսական կառավարութիւնը, յիչելով ֆրանքօ-մարոքեան պայմանագրութիւնները՝ սկսեալ Լալա–Մաղնիայի (1845) դաչնագիրէն մինչև 1904ի պայմանագրութիւնները, կ'պնդէր որ անոնք մասնաւոր կացութիւն մը յառաջ կ'բերէին մեր երկրին համար՝ Մարոքեան խնդրոյն մէջ: Ֆրանսական կառավարութիւնը սկզբամբ չէր հակառակեր դեսպանախորհուրդ գումարելու խնդրոյն, բայց հարկ անհրաժեչտ կ'համարէր որ նախ և առաջ համաձայնութիւն մը գոյանայ Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ միջև: Գերման կառավարութիւնն այսքան խորեր չմտաւ Մարոքեան խնդրոյն պատմութեան մէջ, այլ ֆրանսական կառավարութեան ծանուցագրին չափ երկար ծանուցագիր մը ղրկեց: 1880ին, Տէրութիւնները Դեսպանախորհուրդ գումարեցին Մատրիտի մէջ, ի Մարոք Եւրոպացւոց պաշտպանութեան և անձնական ու կալուածական իրաւանց խնդիրները կարգադրելու համար. Ասով, միջամտութիւն մ'ի գործ կ'դրուէր երկրին վարչութեան մէջ, և ինչ ինչ իրաւունքներ կ'սահմանափակուէին: — Այս պահուս ի՞նչ է կացութիւնը: — Մէկ քանի Տէրութիւններ, ընդ որս և Գերմանիա, կարեւոր չահեր ունին ի Մարոք, որոնք վտանգուած են անկարգապահութեանց պատճառաւ. պէտք է պաչտպանել այդ չահերը, և ասոր համար հարկ է որ անհրաժեչտ բարենորոգումներ ըլլան, և նախ և առաջ ընչից և կենաց ապահովութիւն հաստատուի և երկրին վարչութիւնը բարւոքի: Ֆրանսա կ'ըսէ թէ ինք կ'ստանձնէ բարենորոգումները գործադրելու, կարգապահութիւն հաստատելու, և վերջապէս՝ Եւրոպացւոց պաշտպանութեան խնդիրը: Հարկ չկայ ըսելու որ Ֆրանսա կ'փափաքի այսպէս ընել, բայց ի՞նչ կրնա՞յ ընել: Ամբողջ Մարոքի մէջ ապահովութիւն հաստատելու համար թերեւս հարկ ըլլայ ոչ թէ զինուց միջոցաւ յաղթանակել, ինչ որ արդէն Ֆրանսա չի փափաքիր, այլ գոնէ արչաւախումբ մը կազմակերպել որ թէ՛ անձի և թէ դրամական տեսակէտով մեծ չատ սուղի պիտի նստի: Ասիկա Մ. Տելքասէի քաղաքականութիւնն էր, բայց անիկա սխալուեցաւ հրաժարիլ, և ասով կ'ապացուցուի թէ Ֆրանսա չուզեր այսքան արկածախնդրական և սուղի նստող գործի մը միջամտել ըլլալ: Հետեւաբար, խնդրոյն միակ լուծումն այն կ'ըլլայ որ ամէն եւրոպացի իր պատկանած տէրութեան կողմէ պաչտպանուի, և ամէն ազգ հսկէ այն տեղւոյն ապահովութեան վրայ, ուր կարեւոր չահեր ունի: Բաց աստի, Մատրիտի պայմանագրին ԺԷրդ. յօդուածը կ'տրամադրէ որ ո և է տէրութիւն պէտք չէ ուրիչ Տէրութեան չվայելած առաւելութիւնները ձեռք ձգէ: Արդ, Մարոքի մէջ ապահովութիւն հաստատելու հոգը կրնայ Ֆրանսան մղել ինչ ինչ առանձնաչնորհումներ ձեռք ձգելու, որոցմէ զրկուած են ուրիչ Տէրութիւնք՝ ըստ 1880ի պայմանագրին, և ասիկա կըրնայ ցաւալի վէճերու տեղի տալ: Ամէն տեսակէտով լաւագոյն կ'ըլլայ որ Մարոքի մէջ չահ ունեցող Տէրութիւնք դեսպանախորհուրդ գումարեն և համախորհուրդ համաձայնութեամբ, իրենցմէ իւրաքանչիւրին իրաւունքներն ու պարտականութիւններն որոչեն: Անչուչտ ի նկատ պիտի առնուի Ֆրանսայի ունեցած մասնաւոր դիրքը: Երեք հարիւր քիլօմէդրոնոց հասարակաց սահմանագլուխ մը կայ որ պարտականութիւններ կ'հարկադրէ Ֆրանսայի վրայ, և իրաւունքներ կուտայ անոր, զորս Գերմանիա չուրանար: Ասիկա պատճառ մ'ալ է որ ֆրանսական կառավարութիւնն ընդունի դեսպանախորհուրդի առաջարկը: Գալով այն խնդրոյն թէ երկու կառավարութիւնները պէտք է ուղղակի և որոչ համաձայնութեամբ (accord direct) որոչեն դեսպանախորհրդին աչխատութեանց ծրագիրը, Գերմանիա կ'ըսէ թէ ասով կը վնասուին Էմիրին իրաւունքներն այս խնդրոյն մէջ, որուն թելադրիչն ինք եղաւ, քանի որ Էմիրն է՛ նք Տէրութիւններն հրաւիրեց դեսպանախորհուրդ գումարելու, Նոյնպէս ասով զանց առնուած պիտի ըլլային դեսպանախորհրդին հրաւիրուած ուրիչ ազգերու իրաւունքները: Գերման կառավարութիւնը չի կարծեր ուրեմն որ կրնայ հաւանիլ այս ուղղակի համաձայնութեան կնքումին: Պէտք է սակայն ըսել թէ ֆրանսական և գերմանական ծանուցագիրներն ակադեմական կարեւորութիւն մ'ունին միայն. որդէն այսպէս ըսուեցաւ: Պիւլով իչխանին ու Մ. Պիհուաի տեսակցութիւնք մէկ կողմէ, Մ. Ռուվիէի և Ռատօլին իչխանին տեսակցութիւնք միւս կողմէն, աւելի նպաստեցին ձգտումը նուազեցնելու քան երկու կառավարութեանց վարչապետական պաշտօնատանց միջեւ փոխանակուած պատմական ուսումնասիրութիւնները: Որոչ է թէ երկու կառավարութեանց գրաւոր ծանուցագիրներն իրարու չեն համաձայնիր. մին կ'պահանջէ որոչ ծրագիր մը՝ զոր միւսը կը մերժէ, բայց բերանացի խօսակցութիւնք հարթեցին դժուարութիւնները: Ֆրանսա ուղղակի համաձայնութիւն (accord direct) չուզեր, այլ յառաջագոյն հասկացողութիւն մը (entente préalable), ինչ որ միեւնոյն բանը չէ, զի համաձայնութիւնը գրաւոր կ'ըլլայ, իսկ հասկացողութիւնը կրնայ ըլլալ բերանացի զեկոյցներով: Ֆրանսական քաղաքականութեան՝ անգլիական և սպանիական քաղաքականութեանց հետ համաձայնութիւնը կատարեալ իրողութիւն մ'ըլլալով, ֆրանսական կառավարութեան Գերմանիոյ հետ հասկացողութիւնն առաջուց պիտի հարթէր չատ դժուարութիւններ և պիտի դիւրացնէր դեսպանախորհուրդի աչխատութիւնները: Ռոյչէի հաճոյախօսեան փէյ յառաջընթացն հասկացողութեան յաջորդելն յառաջդիմական քայլ մ'է, որով մօտերս վերջ պիտի գտնէ ֆրանքօ-գերման միջադէպը: Բայց կարելի է նաև որ երրորդ լուծում մը դիմաց ըլլայ, որով համաձայնին երկու կառավարութիւնները Մարոքի Էմիրը դեսպանախորհուրդի հրաւէր կարդացած ըլլալով, բնական է որ ինքն իսկ որոչէ դիւանագէտներու կատարելիք գործին սահմանը: Ֆրանսական կառավարութիւնն արդէն չատոնց ի նկատ առած է այս հաւանականութիւնը: Գիտենք որ գերման կառավարութիւնն ալ զայն ի նկատ առած է: Ինչ որ ալ ըլլայ սակայն, ձգտումի թուլացումն այնքան մեծ է որ համաձայնութիւնը մօտ է: Ռատօլին իչխան երէկ համաձայնութիւն մը գոյացուց Մ. Ռուվիէի հետ, սիրալիր տեսակցութեան մը մէջ, ուր ի նկատ առնուեցան երկու ծանուցագիրներուն մէջ չյիչուած այլ և այլ կէտեր, որոնք վէճին հիմը կ'կազմէին: Կ'մնայ միայն համաձայնութիւն գոյացնել, բառերու և արարողական նրբութիւններու վրայ:»

*** Թանժէ կ'հեռագրեն.—Մ. Ռուվիէի և գերման դեսպանին տեսակցութիւններն մտահոգութիւն կ'պատճառեն հոս թէ Գերմանիա կրնայ ուրիչ խնդիրներու մէջ զոհել Մարոքն ի նպաստ իր չահերուն: Ասիկա առիթ տուաւ կոմս Դաթէնպախի կրկնելու իր ապահովութիւնները թէ Գերմանիա Մարոքի ամբողջութեան և անկախութեան կ'փափաքի և նպատակ չունի լքանել Մարոքը: Անգլիական Տուն մը Դանճէրի նաւահանգստին համար ծրագիրներ մատոյց և անգլ. դեսպան Մր. Լոուեթըր չատ կ'ջանայ որ տեղական կառավարութեան կողմէ ընդունուի այդ ծրագիրները:

*** Ֆիկարոյի խմբագիր Մ. Ժիւլ Հիւրէ Պերլինի մէջ արտաքին գործոց պաչտօնատան պատկանող բարձրաստիճան անձնաւորութեան մը հետ Մարոքի վրայ տեսակցած ատեն, նոյն անձնաւորութիւնն յայտարարեց թէ «Գերմանիա Մարոքի իր առեւտրական չահերուն պաչտպանութեան համար ձեռքէն եկածը կ'ընէ, բայց Գերմանիա թաքուն նպատակ չունի բնաւ հողային ստացման համար: Գերմանիա խաղաղութեան կ'փափաքի. եթէ մեք պատերազմ ուզէինք, փոխանակ Տելքասէի հրաժարելէն գոհանալու, պիտի ուզէինք որ մնար ան իր պաչտօնին վրայ:

*** Վարչապետ Մ. Ռուվիէ Գերմանիոյ ծանուցագրին տրուելիք պատասխանը Եչ. օր ներկայեց Նախարարաց Խորհրդին, և միևնոյն օր յանձնեց զայն գերման դեսպանին: Ինչպէս հեռագիրն ալ ծանոյց, Ֆրանսա իր այս պատասխանով վերջնապէս կ'ընդունի դեսպանախորհուրդի սկզբունքը: Ֆիկարօ կ'իմանայ թէ Ֆրանսայի այս պատասխանը կանոնաւոր ծանուցագրի մը ձեւով տրուած չէ:

*** Գերմանիոյ վարչապետ իչխան Պիւլով Եչ. իրիկուն ընդունեց Պերլինի ֆրանս. դեսպան Մ. Պիհուան որ իր կառավարութենէն ընդունած կարեւոր մէկ յանձնարարութիւնն ըրաւ վարչապետին: Պերլինի իրազեկ չրջանակի մէջ կ'հաւատան թէ ֆրանս. դեսպանն իր կառավարութեան հրահանգով տեղեկութիւն տուաւ Գերման վարչապետին թէ Ֆրանսա սկզբամբ կ'ընդունի դեսպանախորհուրդ գումարումը: Միւս կողմէ ընդհակառակն կը պնդեն թէ խնդիրն այս աստիճան յառաջացած չէ դեռ թէեւ, բայց յուսալի է որ մօտ օրերս Ֆրանսա յայտարարէ իր բացարձակ հաճութիւնը: Ամէն պարագայի մէջ կ'կարծուի թէ այս չաբթու դեսպանախորհուրդի խնդիրը կարգադրուի վերջնապէս:

*** Ֆրանքֆուրթէր Զայթունկի Պերլինի թղթակիցը կ'հեռագրէ.—Ամենեւին հերքման տեղի չմնալու պայմանաւ կրնամ վըստահեցնել թէ Գերման վարչապետն այնպիսի լեզու մը գործածեց ֆրանս. դեսպանն ընդունած պահուն, որ քաղաքիս բարձր չրջանակի մէջ Ֆրանսայի կողմէ դեսպանախորհուրդին գումարման հաճութիւնն ո՛չ Ֆրանսայի ստորնութիւն, և ոչ ալ Գերման քաղաքականութեան յաղթանակ մը կ'համարուի, այլ՝ անստոյգ և չատ տեսակէտներով ալ բազմավտանգ կացութենէ մը փափաքելի խաղաղութեան մը փոխանցման ապահովագոյն միջոցը: Այս պարագան եղած է վարչապետ իչխան Պիւլովի և ֆրանս. դեսպանին վերջին տեսակցութեան հիմը:

ՊԵԼԺԻՈՅ ՉԷԶՈՔՈՒԹԻՒՆԸ.—Թայմզի Պրիւսէլի թղթակիցն հետեւեալը կ'հեռագրէ Յունիս 27 թուով.—Բըլէ Պէօ կ'ծանուցանէ թէ ֆրանսական կառավարութիւնը բարեկամական և անպաչտօն եղանակաւ մը ուչադրութիւնն հրաւիրեց Բրիւքսէլի Պելժիական դեսպանին, որպէսզի Պելժիա փութով աւարտէ Մէօզի ամրութեանց չինութիւնները, ի չահ պելժիական չէզոքութեան:

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ.—Թայմզի Բեդերսպուրկի թղթակիցը կ'հեռագրէ Յունիս 27 թուով.—Թէպէտ Ռուս արտաքին գործոց պաչտօնատունը կ'հերքէ թէ Ֆրանսա Մարոքեան ծանուցագիրը Գերմանիոյ ներկայացնելէ առաջ Ռուսիոյ հաղորդած ըլլայ, բայց վաւերական աղբիւրէ կ'տեղեկանամ թէ Ֆրանսա նոյն իսկ միւս տէրութեանց հաղորդելէ առաջ ծանուցագիրը Ռուսիոյ ներկայացուց: Երկու կառավարութիւնք կատարեալ համաձայնութեամբ կ'ընթանան. Ֆրանսա առանց Ռուսիոյ բան մը զգացնելու, գիտէ թէ իր դաչնակիցն անկարող է իրեն օգնելու, իսկ Ռուսիա ալ վչտաբեկ դիրք մը բռնած է որ կարողութիւն չունի օժանդակելու Ֆրանսայի: Այս խնդրին մէջ Ռուս կառավարութիւնն ու ժողովուրդը կատարելապէս համաձայն են: Օր ըստ օրէ կ'աւելնայ Ռուսաց բարկութիւնը՝ Գերմանիոյ դէմ: Այսօր առ հասարակ այնպէս կ'հաւատան թէ եթէ Գերմանիա չքաջալերէր Ռուսիան, Մ. Արեւելեան պատերազմին յառաջ չէր գար: Միւս կողմէ Ռուսք չատ լաւ կը հասկնան որ Գերմանիա օգուտ քաղելով իրենց զբաղումներէն, նեղը կ'դնէ դաչնակից տէրութիւնը: Ուչագրաւ կէտ մը. Պեթէրպուրկի Վէտոմոսթի, որ ցարդ Նովոյէ Վրէմիի հետ Գերմանիոյ կողմը բռնած էր, այսօրուան թուով յօդուած մը հրատարակեց, որով Գերման քաղաքականութիւնը վտանգաւոր կ'յորջորջէ:

ԱՆԳԼԻԱ.—Լորտ Քըրզընի հրաժարումը.—Հնդկաստանի Փոխարքայ Լորտ Քըրզըն Անգլ. Դահլիճին ծանոյց որ, եթէ կարեւոր փոփոխութիւններ չմտցուին Հնդկաստանի զինուորական հրամատարութեան մէջ, պիտի ստիպուի հրաժարիլ: Սիմլայէն կ'հեռագրեն առ Տէյլի Թէլէկրաֆ.—Հնդկաստանի զինուորական խորհրդոյ անդամ Զօր. Էլլիս կ'ըսէ թէ ինք հրաժարական մատուցած է և չէ ընդունուած, քանի որ Մր. Պրոտրիք Երեսփ. Ժողովին մէջ կը յայտարարէ թէ Զօր. Էլլիսի հրաժարելէն տեղեկութիւն չունի: Զօր. Էլլիս մասնաւոր գրով մը տուաւ իր պայմանաւոր հրաժարականը: Մր. Պրոտրիք անձնապէս կ'փափաքի որ Զօրավարին հրաժարականն ընդունուի: Արտաքոյ կարգի իրարանցում յառաջ բերաւ Լորտ Քըրզընի հրաժարման լուրը: Փոխարքային և Անգլ. կառավարութեան միջև բանակցութիւնք կ'չարունակուին:

*** Թայմզի մասնաւոր թղթակիցը Սիմլայէ կ'հեռագրէ.—Արտաքին գործոց նախարարը պիտի վաւերացնէ բանակի վարչութեան բարեփոխել մէկ ծրագիրը, զոր ընդունեց թէ՛ Հնդկաստանի կառավարութիւնն և թէ Լորտ Քիչնէր: Այս տեսակ իրաւախոհութիւն մը լաւագոյն միջոցն է խնդիրը կարգադրելու:

ԱՄԵՐԻԿԱ.—Նիւ Եօրքէ կ'հեռագրեն թէ Բանամայի չինութեան հետ առնչութիւն ունեցող գայթակղական դէպքեր երեւան ելան: Կ'երեւի թէ ամերիկացի բարձրաստիճան անձեր դիտմամբ կ'դադրեցնեն և կ'յապաղեցնեն չինութիւնն որպէս զի իրենք և ուրիչ չահախնդիր անձեր առիթ ունենան մեծ չահեր ընելու ի վնաս հասարակութեան: Կ'ըսեն թէ ջրանցքը փոխանակ տասը տարուան, քսան տարիէն պիտի չինուի և ծախքն ալ ոչ թէ 250 այլ 750 միլիոն տոլարի պիտի հասնի: Ջրանցին երկրաչափներուն պետը, Վալէյս հրաժարելով մեկներ է Մ. Նահանգներէն, անկարող զգալով ինքզինքն՝ զեղծմանց առաջքն առնելու:

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՃԱՊՈՆԻ ԲԱՆԱԿԻՆ ՈՅԺԸ.—Ռուսքի Ինվալիտ, Ռուսիոյ զինուորական պաչտօնաթերթը, ճապոնական բանակին ամբողջական ոյժը, ցարդ հրատարակուածներէն չատ աւելի ցոյց կուտայ այժմ: Ռուս պաչտօնաթերթը կ'ըսէ թէ ճապոնական հինգ բանակները 19 զօրաբաժիններէ և 23է աւելի հետեւակ գունդերէ կ'բաղկանան: Վաչտերու ամբողջական թիւն է 308—400, այսինքն՝ 430,000—450,000 պատերազմիկ: Հեծելազօրքը կ'բաղկանայ, պահեստիներէն զատ, 17 գունդերէ: Ռուս պաչտօնաթերթը բանակներու իւրաքանչիւրին ոյժերն ալ սապէս կը բաժնէ.—Ա. Զօրաբանակը (Զօր. Քուրօքի) կ'կազմէ ճապոնական գլխաւոր ոյժերուն աջ թեւը, և կ'բաղկանայ երեք զօրաբաժինէ (կայսերապահ Բ. և ԺԲ. զօրաբաժինները) և պահեստի 6 գունդերէ, որոնց վրայ վերջերս աւելցան երկու նորակազմ զօրաբաժիններ. ասոնց ամբողջութիւնն է 104—108 վաչտ. այսինքն՝ 115,000էն մինչեւ 120,000 պատերազմիկ:—Բ. Զօրաբանակը (Զօր. Օքու) կ'կազմէ ձախ թեւն և կ'բաղկանայ չորս զօրաբաժինէ (Գ. Դ. Ե. և Ը.), կ'երեւի թէ նորակազմ 2 զօրաբաժին և պահեստի 4 գունդեր ալ կան իր հետ. ամբողջութիւնն 100—104,000 վաչտ, այսինքն 110,000էն 115,000 պատերազմիկ: Գ. Զօրաբանակը (Զօր. Նօկի) կ'կազմէ ճապոնական բանակին ռազմագիտական դիրքին ծայրագոյն ձախ կողը և կ'բաղկանայ 3 զօրաբաժինէ (Ա. Է. և Թ.) նորակազմ 1 զօրաբաժին և պահեստի 4 գունդ ալ ունի իր մէջ: Ամբողջն է 76—80 վաչտ, այսինքն 85—90,000 պատերազմիկ:— Դ. Զօրաբանակը (Զօր. Նօծը) կ'կազմէ ճապոնական բանակին կեդրոնն և կ'բաղկանայ երկու զօրաբաժինէ (Զ. և Ժ.). պահեստի 2 գունդէ, ամբողջն է 40 վաչտ, այսինքն 45,000 պատերազմիկ:— Ե. Զօրաբանակը (Զօր. Քավամուրա) Եալուի բանակ անուանեալն է, որ կ'կազմէ ռազմագիտական դիրքին ծայրագոյն աջ կողը, և կ'բաղկանայ մէկ զօրաբաժինէ (ԺԱ.) նորակազմ 1 զօրաբաժինէ և պահեստի 6 գունդերէ. ամբողջն է 66—72 վաչտ, այսինքն 73 հազարէն 80,000 պատերազմիկ:

Ռուս զինուորական պաչտօնաթերթը կ'հաչուէ վերջապէս թէ ճապոնական գըլխաւոր բանակէն անջատ կերպով հիւսիսային Քորէայի մէջ գործող նորակազմ բանակն ալ վերոյիչեալներուն վրայ աւելցնելով, Մարեչալ Օեամայի հրամանին տակ գտնուող ճապոնցի զօրաց թիւն 550 հազարէն մինչեւ 600,000 կ'հասնի, այսինքն թչնամութեանց սկսած ատեն գըտնուածին կրկինը: Օտար երկրաց զինուորական մասնագէտներու հաչիւները չատ աւելի նուազ կ'ցուցնեն ճապոնական բանակին թիւը: Լիաօեանկի մէջ, կամ նոյն իսկ Շա Հոյի և Մուգտէնի ճակատամարտներու ատեն բանակներուն թուական առաւելութիւնը Ռուսաց կողմն էր և ճապոնական բանակին որակի գերակչռութիւնն էր որ յաղթանակներ չահեցուց իրեն:

Եթէ ռուս զինուորական պաչտօնաթերթիս հրատարակած տեղեկութիւններն ստոյգ են, մարդ իրաւամբ կ'հիանայ ճապոնական սպայակոյտին գործունէութեան և կորովին վրայ, որ տասնեակ ամսեայ այս պատերազմին մէջ բանակին ենթարկուած ահագին կորուստներուն և Ճապոնի մարզուած տրամադրելի զօրքերու նուազութեան հակառակ, յաջողեցաւ կրկնապատիկ թուով բանակ մը հանել այժմ թչնամւոյն դէմ, և այս ալ անչուչտ առանց մնալու իր երկրին ապահովութեան:

ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՔ.—Տէյլի Թէլէկրաֆի Թօքիոյի թղթակիցը հետեւեալը կ'հեռագրէ Յունիս 27 թուով.—Բիօնկ Սիօնկէն նահանջող ռուս բանակին գլխաւոր ոյժերն այժմ կ'գտնուին Շաղօգօյէն Դոմբօնկ երկարող բլուրներուն վրայ, Դումէն գետին աջ ափանց կողմը: Ռուսք մեծ փութաջանութեամբ ամրութիւններ կ'կառուցանեն, ճապոնական յառաջխաղացման դիմադրելու համար:

*** Ճապոնի և Մանչուրիոյ միջեւ սովորական չոգենաւային և թղթատարական երթեւեկութիւնք քիչ ատենէն պիտի վերսկսին: Ռազմադաչտէն վերադարձող ճապոնցի սպաներ կ'յայտարարեն թէ թչնամի բանակները չատ մօտեցած են իրարու: Ռուսք ամբողջ կռուոյ գծին վրայ խուզարկութիւններ կ'կատարեն անդադար: Ճապոնական Մամուլն ու ժողովուրդը նպաստաւոր լուրերու ակնկալու են:

*** Հիմա որ այլ եւս որոչուած կրնայ համարուիլ պատերազմին արդիւնքը, Ճապոնի մէջ առեւտրական վերադարթման նչաններ սկսած են երեւան գալ: Բազմաթիւ չոգենաւեր, որք պատերազմի առթիւ Ճապոնի կառավարութեան կողմէ վարձուած էին, այժմ ազատ արձակուեցան. այսուհետեւ աւելի քիչ թիւով օտար չոգենաւեր պիտի վարձուին և ճապոնական չոգենաւային սովորական երթեւեկութիւնք պիտի վերսկսին: Ո և է տարակոյս չկայ թէ Ճապոն քիչ ատենէն պիտի ըլլայ աչխարհի մեծագոյն առեւտրական տէրութիւններէն մին: Արդէն միջոցներ ձեռք առնուեցան Մանչուրիոյ վաճառականութիւնը բարգաւաճ վիճակի մէջ դնելու համար: Անծուրի, Շանկծուրի և Վիժու զինուորական հեռագրական գիծերը հասարակութեան տրամադրութեան տակ պիտի դրուին Յուլիս մէկէն սկսեալ:

ՃԱՊՈՆՑԻԻՆ ԱՍՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.—Ծովակալ դերակոմս Իդօ, Ճապոնի Նաւային Սպայակոյտին պետը, իր Թիկնապահը Սազէպօ ղրկեց, որպէս զի այցելութիւն մը տայ ծովակալ Ռոժտեսդվենսքիի, անոր առողջական վիճակին մասին տեղեկութիւն ստանայ և յայտնէ ծովակալ Իդոյի ցաւակցութիւնը՝ կրած տապալմանց համար, ու խորունկ հիացումը՝ ռուսական դատը անվեհերութեամբ պաչտպանած ըլլալուն համար: Ծովակալ Ռոժտեսդվենսքի որ տակաւ կ'առողջանայ, իր չնորհակալութիւններն յայտնեց:

ՃԱՊՈՆ Կ'ՍԿՍԻ ԳՈՑՆԸ ԴՈՒՐՍ ՏԱԼ.—Ճապոնի այժմու վարչային դրութեան կուսակցութեան յանձնաժողովն Եչ. օր հետեւեալ որոշմնագիրը խմբագրեց:—«Թէպէտ և պէտք չկայ հաչտութեան պայմաններն մանրամասնօրէն որոչել, բայց պատչաճ կ'համարինք յայտարարել որ թէ՛ պատերազմին նպատակին հասնելու—ինչպէս որ յայտարարուեցաւ թչնամութեանց սկզբնաւորութեան ատեն—և թէ ապագային մեր տէրութեան չահերն ապահովելու և Մայր. Արեւելքի մէջ խաղաղութիւնը տեւական հիմերու վրայ հաստատելու համար, հողային ընդարձակութիւն մը և պատերազմական տուգանքի մը ստացումը հարկ անհրաժեչտ է. ասկէ զատ պէտք է որ վերջնապէս և յայտնապէս կարգադրուին քորէական և մանչուրական խնդիրները:» Այս որոշմնագիր վարչապետին ներկայացուեցաւ: Յառաջդիմական կուսակցութիւնն ալ յայտարարութիւն մ'ըրաւ, որով վերոյիչեալ պայմաններն հաստատելէ զատ, ուրիչ մէկ քանի պայմաններ կ'աւելցնէ:

ԱՆԳԼԻԱՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ ՆՈՐՈԳՈՒՄԸ.—Տէյլի Նիւզ արժանահաւատ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Անգլօ-ճապոնական դաչնագրին նորոգուելուն որոչուած խնդիր մ'է արդէն, բայց յայտնի չէ դեռ թէ ե՞րբ:

ՌՈՒՍ ՑԱՄԱՄԱՐԻԵՐՈՒՆ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.—Ինչպէս գրեցինք, Թէրէք ռուս յածանաւը ընկղմեց Բրիտանական Հնդկաստանի Ընկերութեան Իխոնա չոգենաւը: Այս մասին հետեւեալ նոր մանրամասնութիւնները կ'հաղորդէ Ռէօթէր.
— Արչալոյսին, Թէրէք կեցուց Իխոնան, որուն վրայ ղրկեց տեղակալ մը, խուզարկութեան համար. ռուս քննիչը առաւ չոգենաւին թուղթերը և տեսաւ որ նաւուն բեռը մեծ մասամբ կ'բաղկանար բրինձէ և ցորենէ. ասով հանդերձ ռուս սպան ըսաւ. «Ասոնք արգիլեալ նիւթեր են, պէտք է ընկղմենք ձեր նաւը, քանի որ չենք կրնար զձեզ միասին տանիլ:» Իխոնայի հրամանատարը բողոքեց, այլ ի զուր: Ինքն և իր նաւազները Թէրէք փոխադրուեցան, բոլոր արժէքաւոր առարկաները և թղթատարական պայուսակները միասին առնելով: Ռուսք մեծ քանակութեամբ պաչար ալ առին իրենց հետ, Իխոնայի նաւազներուն համար: Այնուհետեւ պայթուցիկ նիւթեր զետեղեցին մեքենայից խուցին մէջ և ելեքտրական թելեր կապեցին անոնց: Պատրաստութիւնք աւարտեցան կէս օրէ վերջ ժամը հինգին. Իխոնա 300 մեդր հեռու տարուեցաւ և ելեքտրական թելերուն միջոցաւ պայթեցուցին: Շոգենաւին ստորնամասն օդն հանուեցաւ նախ, բայց որովհետեւ ջրարգել-խուցեր կային, նաւը չընկղմեցաւ: Ասոր վրայ Թէրէք, անգլ. չոգենաւին վրայ բուռն ռմբակոծութիւն մը սկսաւ, որ տեւեց մինչև գիչեր, որ ատեն Իխոնա յայտնապէս ընկղմեցաւ: Այնուհետեւ Թէրէք մեկնեցաւ: Մինչև Բէլլաւ+ չոգենաւին հանդիպումը, Ռուսք քաղաքավարութեամբ վարուեցան Իխոնայի անգլիացի և բնիկ սպաներուն և նաւազներուն հետ. ռուս հրամանատարը մասնաւոր հոգածութեամբ մը վարուեցաւ իր հիւրերուն հետ: Ծիչդ չէ այն լուրը թէ Իխոնայի դրօչը՝ ծովուն յատակն իջաւ: Ռուսք անգլիական նաւուն ընկղմելէ առաջ բոլոր դրօչները վար առին: Յունիս 19ին Բէլլաւ+ տեսնուեցաւ, և Անգլիացիք անոր մէջ փոխադրուեցան: — Ռուս յածանաւին սպաները բացարձակապէս հաւատ չընծայեցին Բէլլաւի տուած այն լուրին թէ Ծով. Ռոժտեսդվենսքիի տորմիղը բնաջինջ եղած է:

*** Իխոնա չոգենաւին այս դժբախտ վերջաւորութեան նկատմամբ անցեալ Գչ. Բեդերսպուրկի անգլիական դեսպան Սըր Չարլս Հարտինկ կրկին և կրկին դիտողութիւններ ըրաւ ռուս արտաքին գործոց նախարարին: Կոմս Լամստորֆ յայտարարեց թէ ռուս ծովային պաչտօնատանը ցարդ ոչ մէկ տեղեկութիւն ստացած է այս մասին: Հակառակ անցեալ տարուան բերանացի հաւաստիքներուն, և հակառակ ռուս կառավարութեան տուած վերջին պատասխանին առ անգլիական դեսպանն, Ռուսիա մտադիր կ'երեւայ խնդիրը Դրաւամանց Ատեանի մը վճռին ենթարկելու: Դեռ պնդողներ կան թէ Ռուսիա իրաւունք ունի օտարազգի նաւեր ընկղմելու, մասնաւոր պարագաներու տակ: Ի նպաստ այս տեսութեան վկայութեան կ'կոչուի, ի մէջ այլոց, բրօֆէսէօր Հոլանտի կարծիքը, թէպէտ նոյն այս հեղինակութիւնը հակառակ կարծիք յայտնած էր այս խնդրոյ մասին, իր հրատարակած մէկ գործին մէջ:

*** Այս մասին Թայմզի Բեդերսպուրկեան թղթակիցը հետեւեալը կ'գրէ.—Ռուս յածանաւերուն այս չահատակութեանց անմիջական պատասխանատուութիւնը կ'ծանրանայ Ծով. Ռոժտեսդվենսքիի վրայ, որ կարեւորութիւն չընծայեց Նայթ Քօմանտըր անգլ. չոգենաւին ընկղմելէն վերջ իրեն ղրկուած զեկոյցին, և հրամայեց որ արգիլեալ նիւթ կրող չէզոք նաւերն անմիջապէս ընկղմեն: Այս պատճառաւ է որ Կոմս Լամստորֆի տուած ապահովութիւնները և ռուս յածանաւերուն չահատակութիւններն իրար չեն բռներ: Ռուս կառավարութիւնը խորհելով որ պիտի հարկադրուի դրամական մեծ հատուցումներ ընել անգլիական Սէնթ Քիլտա և Իխոնա ու գերմանական Թէթարթոս չոգենաւերն ընկղմելուն համար, կ'ուզէ խնդիրը Դրաւամանց Ատեանի վճռին ենթարկել:

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՎԻԵՆՆԱ, Յուլիս 1.—Մարեչալ Օեամա և Զօր. Լինիեւիչ մօտերս բանակցութեան պիտի սկսին զինադադար կնքելու և Մանչուրեան ռազմադաչտին վրայ թըչնամութեանց վերջ տալու համար:

ԼՈՆՏՈՆ, 1.—Ռէօթէր կ'ըսէ թէ Մարեչալ Օեամա և Սպարապետ Լինիեւիչ բանակցութիւն կ'կատարեն զինադադար կընքելու համար: Զինադադարի պայմաններն որոչուելէ և թչնամութիւնները դադրելէ վերջ պիտի հրատարակուին պաչտօնապէս Ճապոնցի և ռուս լիազօր պատուիրակներուն անունները:

ԼՈՆՏՈՆ, 1.—Զօր. Լինիեւիչի օգնական ոյժ կ'ղրկուի թէև, բայց չի յուսացուիր որ ռուս Սպարապետը յարձակողականի սկսի, որուն պէտք ալ մնացած չէ արդէն: Ճապոնցւոց և Ռուսաց միջեւ մեծ հեռաւորութիւն կայ, և երկու բանակներն իրարմէ չատ հեռու են: Ճապոնցիք կ'չարունակեն պաչարողական չարժում ի գործ դնել Ռուսաց յառաջացեալ դիրքերուն դէմ:

ԼՈՆՏՈՆ, 1.—Հաչտութեան կնքումը մօտ է. Ռուս կ'ըսէ թէ Հաչտութեան բանակցութիւնք մօտերս պիտի սկսին: Հաւաստի աղբիւրէ լուր կ'տրուի որ Ճապոնի կողմէ առաջարկուած հաչտութեան պայմաններուն վրայ մօտերս համաձայնութիւն պիտի գոյանայ:

ԼՈՆՏՈՆ, 1.—Մինչև Ապրիլի վերջը Ճապոնցւոց ձեռքը գերի կ'գտնուէին 10 ռուս զօրավար, 70 սպայակոյտի սպայ, 884 բարձրաստիճան սպայ, 8559 ստորադաս սպայ և 50,768 զինուոր, ընդամէնը 60,291 հոգի: Ասոնցմէ 28,174 հոգի կը գտնուէին Համատէլայի մէջ, 4043 հոգի Մացուեամայի մէջ և 5580 հոգի Քանգավայի մէջ, իսկ մնացեալներն այլևայլ տեղեր: Ինչպէս կ'երեւի, այս ցանկին մէջ չեն գտնուիր Ցուչիմայի նաւամարտին մէջ գերի բռնուած Ռուսերը:—Վերջերս առնուած ստոյգ տեղեկութեանց նայելով՝ Ծովակալ Ռոժտեսդվենսքիի նաւատորմին մէջ կ'գտնուէին 23,000 սպայ և նաւազ, որոցմէ 14,000ը խեղդուեցան և մեռան, 3000 հոգի փախան, իսկ մնացեալք գերի ինկան Ճապոնցւոց ձեռքը:

ԼՈՆՏՈՆ, 1.—Հիւսիսային Քորէա գըտնուող ճապոնական բանակը բուռն թափով յառաջ կ'խաղայ: Վլատիվոստոքի ընդհանուր հրամատար Զօր. Քազպէք որոչած ըլլալով Վլատիվոստոքի պաչարումէն առաջ ճակատամարտ մղել, բանակած է Թումէն գետին երկարութեամբ:

ԼՈՆՏՈՆ, 1.—Թօքիոյէ կ'հեռագրուի Տէյլի Թէլէկրաֆի թէ Վլատիվոստոքի պաչարման ի կանխատեսութիւն՝ Ուսուրիի նահանգին մէջ գտնուած արմտիք և անասուն բերդաքաղաքը տարուած ըլլալով՝ հիմա սով կ'տիրէ Ուսուրիի մէջ:—Վլատիվոստոքի նաւահանգստին մէջ գտնուող Պոկաթիր, Ռոսսիա և Կրօմոբօյ յածանաւերն ու մէկ քանի թորփիլանաւեր դուրս ելան, բայց ճապոնական մարտանաւեր տեսնելով, անմիջապէս դարձան նաւահանգիստ:

ՓԱՐԻԶ, 1.—Ծով. Ռոժտեսդվենսքի կ'հեռագրէ Զարին թէ անձնատուր մարտանաւերուն սպաները կ'ուզեն Ճապոն մնալ:—Սէուլէ կ'հեռագրուի թէ Քորէայի հիւսիսակողմը մղուած կռիւներուն մէջ Ռուսք ահագին կորուստ ունեցան:

ՄԱՀ ՄՐ. ՀԷՅԻ

ՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆ, Յուլիս 1.—Արտաքին Գործոց նախարար Մր. Հէյ մեռաւ, կէս գիչերէ վերջ ժամն երեքին. հաւանական յաջորդն է պատերազմական նախարար Մր. Թաֆթ:

ՊԵԼԿՐԱՏ, 1.—Պուլկարիոյ և Սերպիոյ միջեւ առեւտրական դաչնագիր մը կնքելու համար Պելկրատի մէջ կատարուած բանակցութիւնք երէկ վերջացան:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄՐ. ՌՈՒԶՎԷԼԹԻ ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԷՆ.—Միացեալ Նահանգաց Նախագահն անցեալ Բչ. գիչեր Ուաչինկթընէն ճամբայ ելլելով Գչ. առտու կանուխ հասաւ Պօսթըն և իջեւանեցաւ Լօրէնս եպիսկոպոսին բնակարանը: Մր. Ռուզվէլդ այնտեղ կ'սպրի իբրև հին գոլէճական մը, և պիտի մասնակցի Հարվարտ գոլէճի 1880ի չրջանաւարտներուն քսան և հինգամեակի հանդէսներուն. Մր. Ռուզվէլդ ինքն ալ այդ կարգին կ'վերաբերի: Իր մասնաւոր փափաքին համաձայն, ոչ մէկ պաչտօնական արարողութիւն պիտի ըլլայ, հանդէսին ոչ զօրք պիտի մասնակցի, ոչ ալ փողահարութիւն պիտի ըլլայ: Մր. Ռուզվէլդ ըսաւ իր դասընկերներուն. «Հոս եկած եմ իբր նախկին գոլէճական մը, իմ 1880ի աշակերտակիցներս տեսնելու համար:» Մր. Ռուզվէլդ Գչ. առտու կէս օրէն առաջ պտոյտ մը կատարեց համալսարանին պարտէզներուն մէջ ու ճաչեց իր նախկին դասընկերներուն հետ: Մր. Ռուզվէլդի կինն ու զաւակներն ուղղակի գացին Օյսթըր Պէյ, ուր քիչ ատենէն պիտի երթայ Նախագահն ալ ամառնային արձակուրդն անցընելու մինչև Օգոստոս, որ ատեն պիտի գումարուի Հաչտութեան ժողովը:

ԿԱՄԱՒՈՐ ՂԱԶԱՐՈՍ ՄԸ.—Տէյլի Թէլէկրաֆի Նիւ Եօրքի թղթակիցն հետեւեալը կ'հեռագրէ.—Տքդ. Դաննէր, որ քառասուն տարի առաջ Անգլիոյ մէջ քառասուն օր անօթի կեցաւ, ապացուցանելու համար թէ Ս. Գրոց մէջ յիչատակուած Յիսուսի ծոմապահութիւնը ֆիզիքապէս անկարելի չէր, այս ամառ Ամերիկայի մէջ ողջ ողջ ինքզինքը պիտի թաղէ ամբողջ երեսուն օր. Տքդ. Դաննէր համոզուած է թէ հողին մէջ այնպիսի բնալուծական տարրեր կան, որք ոյժ կ'արտադրեն: Հողին մակերեսին վրայ, կ'ըսէ տոքթորը, ջուրը կը չոգիանայ, իսկ ոյժը կ'մնայ ցեխին մէջ. այս պատճառաւ երեք եարտա խորութեամբ գերեզման մը պիտի փորէ «մագնիսական» ցեխին մէջ և հոն պիտի թաղէ ինքզինք: Տքդ. Դաննէր կ'կարծէ թէ այնուհետեւ յարութիւն պիտի առնէ, իբր նոր Ղազարոս: Տքդ. Դաննէր, որ այս պահուս Քալիֆորնիա կ'գտնուի, եօթանասունեւհինգ տարեկան է, և այնքան ողջ առողջ է որ կրնայ Խաղաղական ափերէն մինչև Ինտիանիա քալելով երթալ:

ԿՐՕՆՔ ԵՒ ԲԱՂՆԻՔ.—Տէյլի Թէլէկրաֆի Պերլինեան թղթակիցը կ'հեռագրէ.—Վիւրցպուրկ, որ Պավերիայի մէջ կաթոլիկ համալսարանական մեծ քաղաք մ'է, կրօնական խստութեան չատ հետաքրքրական օրինակ մը ցոյց կուտայ այս պահուս: Վիւրցպուրկի կանանց յատուկ հանրային բաղնիքներուն մէջ իչխանութիւնք ծանուցումներ փակցուցած են, որոցմով կ'յայտարարեն թէ երկուչաբթի, չորեքչաբթի և ուրբաթ օրերն որոշ ժա-

մեր յառաջացուած են բողոքական աղջկանց և կանանց լուսաւորման համար։ Միւսին, այս ծանուցումին մէջ ըսուած չէ թէ ի՛նչ միջոցներով պիտի հասկնան որ Ներկայացող կինը կաթոլիկ է թէ բողոքական. կ՚համկցուի թէ կրօնական հակառակութիւնք որքան յառաջ գացած կ՚ըլլան հոն, ուր այսօրինակ ծանուցումներ կ՚հրատարակուին։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ուլայի Բ. աստիճան տրուեցաւ ելմտական պաշտօնատան ընդհ. հաշուակալութեան վճարմանց և գանձումներու քննիչ Րէչիտ պէյի։ Սալիսէի աստիճան՝ Կայս. Պալատան նորընտիր թարգմանիչ Ցովհաննէս էֆ.ի, որուն սրբուեցաւ նաև Մեծարեալ։ —Ի. Օսմանիէ՝ Ատանայի Օսմ. Հանր. Պարտուց վարչութեան քննիչ Մ. Ժողէֆ Բորէյի։ Ե. Մեճիտիէ՝ Կայս. անձ. նապաստ բանակին հեծելազորաց գունդին վիրաբոյժ Արթին էֆ.ի։ Իթթիազի սակի չքանշան՝ Օսմ. Հանր. Պարտուց վարչական Խորհրդոյ նախագահ Մր. Աստմ Պըլըքի։

ԿԱՅՍ. ԻՐԱՏԷ մը հրամայեց առ որ անկ է, որպէս զի մեծ ուշադրութիւն ըլլայ տրվելու համար արբեցուցիչներու և խաղամոլութիւնը։ Կայս. այս բարեհաճ Իրատէն կ՚հրամայէ նաև որ Իսլամ կանայք պատշաճօրէն զգեստաւորուին։ Թուրք լրագիրներն երախտագիտութեամբ կ՚խօսին Կայսերական այս հոգածութեան վրայ, և յատուկ յօդուածներով ի վեր կ՚հանեն արբեցութեան և խաղամոլութեան մեծամեծ չարիքները, և ցաւ կ՚յայտնեն որ Իսլամ կիներէ ոմանք հարկ եղած պատշաճութեամբ չեն զգեստաւորուիր։ Նոյնիսկ, կ՚ըսէ Իգտամ, Իսլամ ծնողքներէ ոմանք այնպէս կ՚զգեստաւորեն իրենց աղջիկներն որ երբ անոնց հետ կին մը չգտնուի, անկարելի կ՚ըլլայ որոշել որ Իսլա՞մ ծնողաց թէ Քրիստոնեայի զաւակ են։

ԲԺԻՇԿՆԵՐԸ.—Նկատելով որ գաւառներու մէջ կան տեղեր ուր քաղաքապետական բժիշկ չի գտնուիր, որով ոճիրներու ժամանակ կարելի չըլլար քաղաքապետական բժիշկի տեղեկագիր ձեռք բերել, ինչ որ էական պայման է, հարցուած էր թէ կարելի՞ է ընդունիլ զինուորական և կամ մասնաւոր բժիշկներու տեղեկագիրը։ Պատասխանուեցաւ թէ քաղաքապետական բժիշկ չգտնուած տեղերու մէջ, ոճիրներու ժամանակ կարելի է ընդունիլ զինուորական և կամ մասնաւոր բժիշկներու տեղեկագիրները, պայմանաւ որ անոնք գաւառական կամ կուսակալական կեդրոններու առողջապահական քննիչներուն և քաղաքապետական բժիշկներուն կողմէ քննուին և վաւերացուին։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ. — Քօմանովայի Պլաքովչէ գիւղին մէջ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ Օսմանեան զօրաց և աւազակապետ Եուվանի ու տասնմէկ ընկերներուն միջեւ, որոնցմէ հինգ հոգի և Եուվան սպաննուեցան, միւս աւազակներն հալածուելով երկու հոգի ալ սպաննուեցան անոնցմէ։ Քէօփրիւլիւի չըլկայաքը ընդհարում մը տեղի ունեցաւ Օսմանեան զօրաց և հինգ աւազակի միջեւ, որոնցմէ մէկն սպաննուեցաւ, իսկ չորսը մութէն օգտուելով փախան։ — Բրեզրէնի մէջ ձերբակալուեցաւ Միխալ անուն չարագործ մը որ աւազակախումբի մը անդամ է։

ՍԻՐՈԶԻ խնկերորդ զօրաբաժնին հրամատար Իպրահիմ փաշա քննական պտոյտի ելաւ։

ՆՈՐ ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ. — Սելանիկի մէջ կարգապահութիւնն ա՛լ աւելի հաստատելու համար պէտք տեսնուած էր նոր պահականոցներ հաստատել հարկ եղած տեղերը, և առ այս տեղեկագիր մը պատրաստած էր Կայսերական Թիկնապահ Ֆնդ. Նազիմ պէյ։ Պահականոցներու շինութեան գործին համար յատուկ Ցանձնաժողով մը կազմուեցաւ. քաղքին մէջ պիտի շինուի հինգ մեծ պահականոց, և ամէն գիւղերու պահականոցները պիտի ունենան 'հըրըչէ' և ազատարար գործիքներ։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ Համիտիյէ հիւանդանոցին ինպատ վիճականանութիւն մը կազմակերպել առաջարկուած էր, և առ այս պատրաստուած Թղթերու քննութեան ձեռնարկուեցաւ։ — Սելանիկի մէջ հաստատուելիք Ռումէն պանքայի մասնաճիւղին բացումը պիտի կատարուի Օգոստոսին։ Նոր Պանքան մասնաճիւղ մ՚ալ պիտի հաստատէ Մանաստըրի մէջ, ուր Օսմ. Պանքային մասնաճիւղէն զատ ուրիշ ելմտական հաստատութիւն գոյութիւն չունի։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ դեսպան մարքի Իմբէրիալի չաբաթ օր Պոլիս ժամանեց իտալական շոգենաւով։ Բարձր. Մեծ Եպարքոսին կողմէ Թարգման Խայրէտտին պէյ և Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշայի կողմէ Թարգման Սաատէտտին պէյ, Չիյնէթ շոգեմակոյկով գացին շոգենաւ, և բարի գալուստ մաղթեցին դեսպանին։ Դեսպանին ընդ առաջ գացած էին նաև իտալական դեսպանատան պաշտօնատարք։ Մարքի Իմբէրիալի իտալական պահականաւով գնաց Թարապիայի ամարանոցը։

ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ պաշտօն կատարուեցաւ Սէն Ժ՚Անթուան եկեղեցին մէջ, իտալական դեսպանին հօր համար, ի ներկայութեան գործակատար Մ. տը Մարթինոյի, իտալական դեսպանատան պաշտօնատարներուն և գաղութին երեւելեաց։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Սեւ Լերան գործակատար Մ. Մաքոնովիչ չաբաթ օր տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց խորհրդական Նոսում փաշայի հետ, և Շուէտ Նորվեկեան գործակատար Մ. Մարգէն տեսակցեցաւ արտաքին Թղթակցութեանց Տնօրէն Նուրի պէյի հետ։

ՌԷԺԻՆ.—Ռէժին, ինչպէս յայտնի է, ցարդ մէճիտիյէն 19 ղրուշի հաշուով կ՚առնէր, բայց գոհութեամբ կ՚ծանուցանենք թէ Ռէժիի Վարչական Ժողովն հարկ եղած զեկուցումներն ըրաւ ամէն կողմ, որպէս զի Ցուլիս 1էն սկսեալ Մէճիտիյէն 20 ղրշ.էն առնուի, ի դիւրութիւն ժողովրդեան։

ԴԱՏԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՔ.— Հալէպի և Ատանայի դատական քննիչ Իսմայիլ Հագգը պէյ Ուրֆայի դատական գործերը քննելով՝ գնաց Հալէպ, և իր քննութեանց տեղեկագիրը ղրկեց Դատական պաշտօնատան։ —Վանայ և Բաղէշի դատական քննիչ Իսմայիլ էֆ. Շատախի դատական գործերը քննելէ վերջ գնաց Ճուլամերկ։

ՍՐԸՆԿԻ ՏԱՔԸ.— Մէկ քանի օրէ ի վեր սաստիկ տաք կ՚տիրէր մայրաքաղաքիս մէջ։ Երէկ, արեւու մէջ, տաքութեան աստիճանն էր 43° (Սանթիկրատ), իսկ շուքի մէջ 30°։

ՀՐԴԵՀ.—Երէկ գիշեր ժամը 7ին հրդեհ ծագեցաւ Տիվան Եօլու, Թրամուէյի ճամբուն վրայ, մաքսային Ժողովոյ անդամ Ջեքէրիա էֆ.ի քարուկիր ապարանքէն, որ ամբողջովին հրոյ ճարակ եղաւ տակի 4 խանութներուն հետ։ Հրդեհին վայրը փութացած էին ոստիկանական նախարար Շէֆիգ փաշա, Կայս. Ա. զօրաբանակի հրամատար Սաատէտտին փաշա, և ոստիկանական Տնօրէն Մազհար պէյ, որ ազդու հրամաններ տուին։

ԴԻԱԶՆՆՈՒԹԻՒՆ. — Տիվան Եօլու, սափրիչ Օննիկ ծեծուած էր Զէմպէրլի Թաշի մէջ մանրավաճառ Պէքիրի կողմէ, եւ քանի մը օր վերջ մեռած էր։ Օննիկի ժառանգորդներն խնդիր ըրած ըլլալով թէ Օննիկի մահը ծեծին արդիւնքն է, երէկ դիազննութիւն կատարուեցաւ Պալըգլըի գերեզմանատան մէջ, և նոր բժշկական խորհրդակցութեան պէտք տեսնուեցաւ։

ՔՐՈՆԻԿ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ առաւօտ հանդիսաւոր Պատարագ մատոյց ու քարոզեց Գումգաբուի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին մէջ ի ներկայութեան հոծ բազմութեան։ Ցաւարտ Պատարագի, Թափօրով երբ Թաղ. Խորհրդարան կ՚առաջնորդուէր, եկեղեցին դրան առջև բարեմաղթութիւններ ըրաւ ՎՆՀ. ԿԱՅՍԵՐ առողջութեան և երկարակեցութեան համար, ներկաներուն սըրտաբուխ «ամէն»ներուն մէջ։ Ն. Սրբազնութիւնը ճաշեց Տիգրան էֆ. Տէր—Ներսէսեանի բնակարանին մէջ, սեղանակից ունենալով վարդապետներ, Արիս էֆ. Ֆէսճեան, Թաղ. Խորհրդոյ անդամներ, ևն.։ Ն. Սրբազնութիւնը դրամական նուիրատուութիւն մ՚ըրաւ Աղքատախնամին։ Վաղը Պատրիարքարան պիտի իջնէ կրօն. Ժողովոյ նիստին նախագահելու։

—Մտադրութիւն կայ Պանտըրմայի առաջնորդ Տ. Թաթուլ Վրդ.ը Պիլէճիկ փոխադրել։ Վարչութիւնը նախապէս կը խորհէր Քէօթահիա ղրկել զայն Տ. Մկրտիչ Վրդ. Աղաւնունիի տեղ, բայց Պիլէճիկէ եկած հանրագրութեան վրայ յարմար գտնեց Պիլէճիկ փոխադրել, և Տ. Մովսէս Եպսկ. Կէօմիւշկճեանն ալ Պանտըրմա։

—Տ. Սահակ Ա. Քհյ. Տէր Սարգսեան ի լոյս ընծայեց իր «Նշտաւած և Բնութիւն կամ Ս. Գիրք և Գիտութիւնք» անուն կրօնական դասագիրքը։ Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. պատրաստած է այս աշխատութիւնը թէ՛ երկրորդական վարժարանաց դասագիրք ըլլալու, և թէ միանգամայն բանասիրաց հետաքրքրութեան օրինաւոր ջամբ ու գոհացում տալու համար. Նպատակ ունենալով զիրենք նիւթապաշտ անաստուածութեան և սկեպտիկ անհաւատութեան մոլորանքէն զգուշացնել և ճշմարիտ Աստուծոյ յաւիտենական ճշմարտութեան ծոցը առաջնորդել։ Թէ հեղինակն ո՛րքան յաջողած է իր նպատակին գործադրութեան մէջ, գիրքը ծայրէ ի ծայր կարդալէ վերջ կարելի է համոզում գոյացնել, որ անշուշտ գնահատութիւն պիտի ըլլայ հմուտ հեղինակին այս նոր երկասիրութեան համար։ Այս դասագիրքը կ՚ծախուի ամէն գրավաճառի քով, գին 6 ղրշ։

—Գասթէմունիի Պատր. Փոխանորդ Տ. Գրիգորիս Վրդ. Պալաքեան Ցունիս 12ին հոգեհանգստեան պաշտօն կատարեր է ի յիշատակ Պ. Կարապետ Եղեանցի։ Տ. Գրիգորիս Վրդ. գեղեցիկ քարոզով մը պատկերացուցեր է Եղեանցի գործունէութիւնն և ներկայացուցեր է զայն իբր իմաստուն անձ, ճշմարիտ բարերար ու անկեղծ հաւատացեալ։ Ցաւարտ քարոզի օրհներ է յիշատակն և բարեմաղթութիւններ կատարեր է։

—Տփղիսէ կ՚գրուի Յնս. 8 թիւով.— «Անցեալ երեկոյեան Թիֆլիսի Ներսիսեան Դպրոցի դահլիճում տեղի ունեցաւ օրիորդ Աստղիկ Աբրահամեանցի համերգը (նուագահանդէս)։ Օրիորդի ձայնը մէջակ է, բայց խիստ հաճելի ու քօլօրատուրի տեմբրով։ Իբր սկսնակ, օրիորդի ձայնը բաւական մշակված է, մանաւանդ ներքին և միջին ռէգիստրը, իսկ բարձր նոտաներում մշակութիւնը դեռ պակաս է և դուրս է գալիս ծակող, սուր և «ճղճղան» ձեւով։ Լաւ էր և օրիորդի համերգին մասնակցող ջութակահարը։»

—«Մօսկվայից հաղորդում են, որ այս տարի Լազարեան ճեմարանի VIII դասարանից աւարտեցին հետեւեալ Հայ պատանիները.—Բալաբանեան Նոր Նախիջեւանից, Ոսկանեան Ղրիմից, Պախալեան Ստաւրոպոլից, Հաճեան Նախիջեւանից, Խանզադեան Ղարաքիլիսայից, Սեֆերեան Արմաւրից, Նազարեանց Արմաւրից, Քրիստափորեան Նախիջեւանից, Զարբիեան Նախիջեւանից, Պոստոլկեան Էջմիածնի ճեմարանից աւարտած (էքստերն)։»

—Գատըգիւղի Մխիթարեան վարժարանն յաջող շրջան մը փակեց երէկ, գեղեցիկ հանդէսով մը։ Սրահը վայելուչ կերպով զարդարուած էր, և ծնողքներէ ու ընտիր բազմութենէ մը գըրաւուած էր։ Հանդէսին կ՚նախագահէր Տ. Սահակ Արքպս. Հաճեան, իր շուրջն ունենալով իտալական դեր-հիւպատոսն ու Գ. Թարգմանը, Հ. Սամուէլ Պալանթաբեան, տեղւոյն յոյն մետրապոլտին ներկայացուցիչը, Պէրպէրեան, Աւետիսեան, Կուրտիկեան, Ա. Դուրեան, Յ. Ունճեան էֆ.ները, ևն. ևն.։ Հանդէսն սկսաւ Կայս. քայլերգով որուն յաճախ ունկնդրեցին ու ծափահարեցին ներկաները։ Յետոյ նուագուեցաւ իտալական քայլերգը։ Պ. Ա. Գրիգորեան, այս տարուան շրջանաւարտներէն, ՎՆՀ. ԿԱՅՍԵՐ ձօնուած բարեմաղթական ուղերձ մը կարդաց, զոր պատրաստած էր Կուրտիկեան էֆ.։ Ցետոյ իրենց աւարտական ճառերը կարդացին հետեւեալ շրջանաւարտ պարոնները.—Պ. Ա. Արփիարեան (հայերէն), Մ. Մասրաւեան (գերմաներէն), Ա. Անդրէասեան (Թուրքերէն), Մ. Հայկազուն (իտալերէն), Ա. Կօթօլեան (ֆրանսերէն)։ Այս աւարտական ճառերուն մէջ ի յայտ կուգար ընթացաւարտ պարոններուն երախտագիտական զգացումներ՝ հանդէպ իրենց ուսուցչական դասուն և Տնօրէնին՝ Հ. Թորոսեանի։ Իւրաքանչիւր ճառէ վերջ երաժշտական անտրժաւլութեր եղանակներ կ՚ածէին ջութակի և դաշնակի վրայ։ Իտալերէն լեզուով յաջող զաւեշտ մը մը վերջ, ներկայացուցաւ Թուրքերէն զաւեշտ մը, որ պատրաստած էր Կուրտիկեան էֆ.։ Ցետոյ, վարժարանի Տնօրէնն ընթացաւարտներուն բաշխեց վկայականները, և իւրաքանչիւր կարգի յառաջադէմ աշակերտներուն՝ մրցանակներ ու մրցանակներ. Ապա, նախագահ՝ Սրբազանն յորդորական մ՚ուղղեց ուսանողներուն, պատուաւոր քաղաքացիներ ըլլալու պայմանները բացատրեց։ Հանդէսը փակուեցաւ երաժշտախմբին նուագած սիրուն մէկ կտորով. Ներկաները պատուասիրուեցան զովացուցիչ օշարակով, ևն., ևն., և իրենց շնորհաւորութիւնները յայտնեցին վարժարանին Տնօրէն Հ. Թորոսեանի և իր աշակերտներուն՝ Հ. Հացունիի և Տայեցիի, վարժարանն արդիւնաւոր շրջան մը ևս յաջողութեամբ բոլորելուն համար։ Տնօրէնութիւնը մտադիր է բարձր. դասընթացք մ՚ալ հաստատել։

— Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կ՚ծանուցանէ թէ Հիւանդանոցիս համար ասուեալ վերմակներ հայթայթելու նպատակաւ Բարիզի մէջ հանգանակութիւն կատարուած ըլլալով, 840 ֆրանքի գումար մը գոյացած է, զոր նուիրած են հետեւեալ բարեսէր անձինք և օրիորդք.— 100ական ֆրանք՝ Տկն. Վերգինէ Օ. Պաղտասարեան, բարեսէր Ոմն, բարեսէր Ոմն. Տկն. Մաքրուհի Տիգրան Խան Քէլէկեան 80. 50ական՝ Աթանիկ Էգնաեան, Անտոն Հաճեան, բարեսէր Ոմն. 40ական՝ Ռափիկ Մարկոսեան, եղբարք Թրնկըր. 20ական՝ Տկն. Նեմզար Թիւյսիւզեան, Սօֆիկ Հաճեան, Երանիկ Հաճեան, Մելքէ Մինասեանց եղբարք, Կ. Բ., Ոմն, Զօրիկ Զօրայեան, Պ. Էսմէրեան, Ա. Քրինվալդ, Ոմն., 10ական՝ Հիմսի, Ճանըմեան, Ոմն։

(Կնիք Հոգաբարձութեան)

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅՈՑ ԳՈՐԾԵՐԸ. —Դաւրէժի Առաջնորդարանին կողմէ հրատարակուած Աղբիւր թեմական լրագրին Մյս. 28ի թիւին մէջ կ՚տեսնենք հետեւեալները. —«Խոյի ծխական որբանոցը (1897—1901). —Խոյի այժմեան որբանոցը հիմնուել է 1897ին Սալմաստում, ապա մի տարի յետոյ փոխադրուել է Խոյ։ Առաջին անգամ Գերմանիայից Սալմաստ երկու օրիորդներ, և մի այր իր ընտանիքով գերմանական «Հիլֆսբունդ» — օգնող ընկերութիւնից ուղարկված, Սալմաստում մի որբանոց հիմնելու։ Սրանք պատրաստելով ամէն ինչ գալիք որբերի համար, որբանոցի տնօրէնութիւնը յանձնարարեցին Միհրան Բաղդասարեանին և իրենք հեռացան։ Այնուհետեւ Բաղդասարեանը սկսեց կամաց կամաց այս ու այն գիւղից ու գաւառից որբեր հաւաքել։ Հաւաքելով մօտ 40—50 որբեր երկու սեռից, վարձում է և մի տրբացու վարժապետ, նրանց գրել կարդալ սովորեցնելու։ Բաղդասարեանը, որի ամէն մի քայլից բողոքականութեան հոտ է փչում, իրեն ցոյց էր տալիս որպէս Թանդ Լուսաւորչական և ապացոյց դրան որբերին պահել էր տալիս բոլոր պասերը։ Առհասարակ Բաղդասարեանը իր գործունէութեան մէջ շատ տնտեսագէտ էր երեւում, ուտեցնելով որբերին լոբի, սիսեռ, կաղամբից և գազարից եփած կերակուրներ, մաչուր (չորւա), թանէ սպաս, ևն. այսպիսի էժանագին կերակուրներ. Թանը Սալմաստում չափազանց էժան լինելով, ամառը համարեա թէ ամէն օր թանէ սպաս կամ հէնց սոսկ թան էր ուտեցնում։ Թէյ ասած բանը որբերի համար գոյութիւն չունէր։ Բաց ի սնունդի անբաւարար լինելուց, հոգ չէր տարւում և որբերի մաքրութեան, առողջութեան վրայ. բոլորը կեղտոտ վէրքով ու հիւանդոտ էին։ Որբերին յատկացուած էր երկու փոքրիկ սենեակներ. մէկը օրիորդաց, միւսը տղայոց. վերջինը բաց ի ննջարան լինելուց էր և ճաշարան, և դասարան և խաղասենեակ։ Երեսուն չափ տղայ ու աղջիկ լցուած մի փոքրիկ սենեակ, չորւած երկար ու բարձր սեղանների շուրջը, գրքերն առաջները դրած լուռ կարդում են։ Բոլորի առաջն էլ դրւած է Տ. Ղեւոնդեանի Ա. տարւայ մայրենի լեզուն, թէև բոլորի դասը միևնոյնը չէ։ Այդ նոյն դասագրքերի վրայ 5ից մինչև 6 բաժանմունքի էին բաժանւած։ Միայն 4 հոգու, որոնք վերջացրել էին Տ. Ղեւոնդեանը, տրուել էր ձեռքները մի ինչ որ պատկերազարդ բնապատմութեան դասագիրք, որը հասկնալու համար աշակերտները գլուխ էին ջարդում։ Նրա մէջ ամփոփւած էին բնապատմութեան 3 մասերը, այն է՝ կենդանաբանութիւն, բնագիտութիւն և հանքաբանութիւն։

«—Արթաբիլից մեզ գրում են.—Մայիս 17ին այնտեղի Թատերասիրաց խումբը դպրոցի օգտին ներկայացրել է Բուշարեանի «Բա՞նտ թէ հիւանդանոց» դրաման և Շէքսպիրի «Դօքտոր Թաթոս» վօդըվիլը։ Ներկայացումը անցել է յաջող։ Մուտքի արժէքն անխտիր բոլորի համար 2 ղռ.։ Ուրախալի երեւոյթ է որ մեր գաւառական քաղաքներից մէկում, ուր ապրում են միայն ափ մի ազգակիցներ, այդքան լաւ կերպով քայլեր են առնում։ Ուրախալի է այն իրողութիւնը որ այդ ընկած քաղաքում ամէն դասակարգի Հայ օրիորդ մասնակցում է ներկայացման, և անպատուաբեր չէ համարում բեմ դուրս գալը։

«—Մարաղայից հաղորդում են որ այնտեղի դպրոցը նիւթական աննախանձելի վիճակի մէջ է և ամենայն հաւանականութեամբ յառաջիկայ տարին անկարող է ուսուցիչ վարձել։ Այլ կերպ չէր կարելի սպասել։ Երբ մի հասարակութիւն ամբողջապէս յոյս է դնում ուրիշների վրայ, և ինքը ոչ մի կերպ օժանդակութիւն չի յոյս տալիս իր զաւակների կրթական գործին, յաջողութեան դէպքում կ՚լինէր զարմանալի։

«—Վաղը, կիրակի, առաւօտեան ժամը մօտաւորապէս 10ին, Լիլաւայի «Թամարեան» դպրոցի Թատերասրահում ընդհանուր ժողով է նշանակւած, որտեղ պիտի կատարուի հոգաբարձական ընտրութիւն նոյն Թաղի երկսեռ դպրոցների համար։ Ժողովին կ՚նախագահէ առաջնորդական տեղապահ բարեկրօն Տէր Մկրտիչ աւագ քահանայ Ղազարեանը. Ձայնի իրաւունք ունին բոլոր նրանք, ովքեր լրացրել են 21 տարիքը, վեց ամսից աւելի է բնակւում են նոյն Թաղում և վճարել են եկեղեցական «պտղի» կոչւած տուրքը։»

Այրի Տիկին Սոֆի Մ. Փափազեան, Տիար Սեդրակ Մ. Փափազեան, Օր. Եօժէն Մ. Փափազեան, Տէր և Տիկին Սերովբէ Տամատեան և զաւակունք (ի Մանչեսթր), Օրք. Մաքրուհի, Սօֆի Փափազեան, Օր. Պայծառ Փափազեան (ի Վարնա), Այրի Տիկին Նուէրիկ Խորասանճեան և զաւակը, Տէր և Տիկին Կարապետ Եազմաճեան (ի Վարնայ), Այրի Տիկին Կիւլիւկ Մ. Փափազեան, Այրի Տիկին Գոհար Խանճեան և զաւակունք, Տէր և Տիկին Աստուր Փափազեան և զաւակը, Տէր և Տիկին Տօգթօր Նազարեան Պէյ և զաւակը, Այրի Տիկին Գոհար Զէնօբեան և զաւակունք, Տէր և Տիկին Գառնիկ Զէնօբեան և զաւակը (ի Մանչեսթր), ինչպէս նաև Թէլլալեան, Կիւմչեան, Եալըղճեան, Տամատեան, Շահպազեան ընտանիքները ցաւօք սրտի կ՚ծանուցանեն դդուանալէտ մահ

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԷՖ. ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

որ հանգեաւ ի Տէր յետ կարճատև հիւանդութեան։

Ցուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարուի վաղը, Երեքշաբթի, ժամը 2½ին (ը. թ.) Գատըգիւղի Ս. Թագաւոր Եկեղեցւոյն մէջ, ուր արդէն փոխադրուած է հանգուցելոյն մարմինը և պիտի ամփոփուի տեղւոյն գերեզմանատունը իրենց յատուկ դամբարանին մէջ։

Մահազդ չընդունողներէ կ՚խնդրուի իբրև այն նկատել զայս։

Գատըգիւղ, Ցունիս 20/3 Ցուլիս 1905։

Ծ.Ծ.Ռ. —Կամարըջէն շոգենաւը կ՚մեկնի ժամը 2.15 (ը. թ.)։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՆԱՒԻՕՆԱԼԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, Ցուլիս 2. — Սպարապետ Լինիեւիչ կ՚հեռագրէ Ցուլիս 1 Թըւով. —«Հարաւի կողմը կատարեալ հանդարտութիւն կ՚տիրէ. ամէն կողմ առաջախորհներ կ՚կատարուին։ Պայծառ օդը կ՚օգնէ մեր զօրաց փոքր շարժումներուն, որոնք շարունակ գործունէութեան մէջ կը պահեն ռուս բանակը։» —Կունձոլինէ կը հեռագրուի ռուս հեռագրական գործակալութեան. —«Տագնապալից լուրեր կը հասնին Բօրէայէ, ուր Ճափոնցի զօրքերը շարունակ կ՚աւելնան, և կ՚ուղղուին դէպ հիւսիս։»

ԼՈՆՏՈՆ, 2. —Մարեշալ Օեամա ամէն պատրաստութիւն տեսած է փայլուն և վճռական յաղթանակ մը տանելու համար Զօր. Լինիեւիչի դէմ, որուն կ՚մնայ կա՛մ ետ քաշուիլ, և կամ ճակատամարտ մղել, որուն մէջ ըստ ամենայն հաւանականութեան պիտի պարտուի չարաչար։

ՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆ, 2.—Բացարձակապէս սխալ է թէ բանակցութիւն սկսած է զինադադար կնքելու համար։ Մինչև որ Մանչուրիոյ մէջ վճռական ճակատամարտ մը չմղուի, երկու հակառակորդները պիտի չձգեն իրենց զէնքերը։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 2.—Զօր. Լինիեւիչ միջոցներ տնօրինեց որպէս զի Վլատիվոստօք կարենայ դիմանալ Ճափոնցւոց յարձակման։

ԱՄՍԹԵՐՏԱՄ, 2.—Պաթավիայէ կ՚հեռագրուի Թէլէկրաֆ լրագրին.—«Թէքէ+ ռուս օժանդակ յածանաւն հասաւ Դանճուէն Բէրիօք նաւահանգիստը, բայց չկրնալով որոշել ժամանակամիջոցին մէջ ածուխ առնել, զինաթափ ըլլալ ստիպուեցաւ։»

ՄԱՐՈՔԻ ԽՆԴԻՐԸ

ՊԵՐԼԻՆ, Ցլ. 3.—Վարչապետ Իշխան Պիւլով հետեւեալ ուշագրաւ յայտարարութիւնն ըրաւ Մարոքի խնդրին վրայ.—Ֆրանսա, ըսաւ Պիւլով, ծանր սխալ մը կ՚գործէ, եթէ կարծէ որ Գերմանիա Թաքուն նպատակներ ունի Ֆրանսայի մտահոգութիւն պատճառող։ Գերման դիւանագիտութիւնն որոշ, ուղղամիտ, անկեղծ ուղղութեան մը կ՚հետեւի, և կ՚փափաքի արդարացի միջոցներով խաղաղութեամբ կարգադրել Մարոքի խնդիրը, և կ՚յուսայ որ իր այս ջանքերն յաջողութեամբ պիտի պսակուին։

ԲԱՐԻԶ, 2.—Վարչապետ և Արտաքին գործոց նախարար Մ. Ռուվիէ և գերման դեսպան Իշխան Ռատոլին տեսակցութիւն մ՚ունեցան, բայց վճռական արդիւնք մը ձեռք բերել կարելի չեղաւ։ Կ՚կարծուի որ նոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենան։ Ցառաջիկայ շաբթուն սկիզբը վերջնական համաձայնութիւն մը պիտի գոյանայ, կ՚ըսուի, դեսպանախորհուրդին մանրամասնութեանց և Ֆրանսայի մասնակցութեան պայմաններուն վրայ։

ՊԵՐԼԻՆ, 2.—Գերման լրագիրներուն մեծագոյն մասը յոյս կ՚յայտնէ որ Մարոքի խնդիրը կարգադրուելէ վերջ Ֆրանսայի և Գերմանիոյ յարաբերութիւնք սերտ հանգամանք մը պիտի ստանան։

ԲԱՐԻԶ, 2.—Մատրիտի և Լիզպոնի ֆրանսական դեսպանները Բարիզ հասան Մ. Ռուվիէի հետ տեսակցելու համար։ Պաշտօնական շրջանակներու մէջ յոյս կ՚յայտնուի որ Մարոքի խնդիրը խաղաղութեամբ պիտի կարգադրուի։

ԲԱՐԻԶ, 2.—Աւստրեւմաճառ արտաքին գործոց նախարար կոմս Կոլուխովսքի Բարիզ հասաւ։

“Կ. ՊՈԼՍՈՅ,, ԵՒ “ՖՈՒՌՆԻԿԻ,,

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, Ցուլիս 2.—Սպարապետ Լինիեւիչ կ՚հեռագրէ Կայսեր.—«Ցունիս 29ի առաւուն Ճափոնցիք աղդու յարձակողական շարժում մ՚ըրին Պէհէյի դէմ։ Մեր յառաջապահներն ետ քաշուեցան, բայց երբ օգնական ույժ ստացան մեր զօրքերը, Ճափոնցիք նահանջեցին։ Նոյն օրը, առտուն, Թշնամին Նանչանչէնցիէ յառաջացաւ դէպ ի Լօկուչօն, և Եուլանցիէ յառաջ խաղաց դէպ ի Վանհէկոու։»

ՊԵՐԼԻՆ, 3.—Նիւ Եօրքէ կ՚հեռագրուի Պեռլիներ Թակէպլաթի թէ լիազօր պատուիրակները, բանակցութիւնք սկսելէն առաջ պիտի ընդունուին Մր. Ռուզվէլտի կողմէ. իրենց անունները մէկ քանի օրէն պիտի հրատարակուին։ Պետերսպուրկի ամերիկեան դեսպան Մր. Մայէր կ՚հեռագրէ թէ Ռուսիա կ՚պատրաստուի 100—200,000 զօրք ղրկել Մանչուրիա։

ՊԱՐՏԶԵԼՈՆԱ, 2.—Ժամատախի նոր մէկ քանի դէպքեր պատահեցան։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 3.—Նովօյէ Վրէմիա կ՚ըսէ թէ մեծ դէպքեր կ՚պատրաստուին Մանչուրիոյ մէջ։ Ճափոնցիք յամրաբար յառաջ կ՚խաղան դէպ հիւսիս։ Մոնկօլները կ՚ըսեն թէ ընդհ. յարձակումն Օգոստ.ի կէսէն առաջ տեղի պիտի չունենայ։ Ռուս ալ Թևը պաշարելու համար Ճափոնցւոց կատարած շարժումը ձախողեցաւ երկրին անպատեհ դիրքին պատճառաւ, բայց Ճափոնցիք շարունակ յառաջ կ՚խաղան Բօբէայէ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 3.—Զարն ընդունեց պատերազմական նախարար Մ. Սախարոֆի հրաժարականը։ Կ՚սպասուի որ Ներքին գործոց նախարար Մ. Պուլիկին ալ հրաժարի, և իրեն յաջորդէ Քրեմի նախկին կառավարիչ Մ. Իկնաղիեւ։

ՎԵՐՋԻ՛Ն ԺԱՄ

(ԼՈՒՐԵՐ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԹՂԹԱԲԵՐՈՎ. ՅՈՒԼԻՍ 1.)

ՄԱՐՈՔԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԲԱՐԻԶ, Ցունիս 30.—Վարչապետ Մ. Ռուվիէ այսօրուան Նախարարաց Խորհուրդին մէջ տեղեկութիւններ տուաւ Մարոքի խնդրոյն բանակցութեանց գոհացուցիչ ընթացքին վրայ։

ԲԱՐԻԶ, Ցունիս 30. — Խորհրդարանական շրջանակի մէջ կ՚հաւատան թէ Մ. Ռուվիէ այս իրիկուն Գերման դեսպան Իշխան Ռատոլինի պիտի յանձնէ ծանուցագիր մը յայտարարող թէ Ֆրանսա կ՚ընդունի դեսպանախորհրդի գումարումը, պայմանաւ սակայն որ Գերմանիա նախապէս տեղի ունեցած բանակցութեանց արդիւնքին համաձայն յայտարարութիւններ ընէ։ Եթէ այս մասին համաձայնութիւն գոյանայ, ֆրանքօգերման այս խնդիրը պիտի կարգադրուի մինչև մէկ շաբաթ։

ՊԵՐԼԻՆ, Ցունիս 30.—(Հավաս) Վարչապետ Իշխան Պիւլովի և ֆրանսական դեսպան Մ. Պիհուաի տեսակցութիւնը գոհացուցիչ կերպով տեղի ունեցաւ։ Այսուհանդերձ կարելի չէ ըսել թէ կարծեաց այս փոխանակութիւն որոշ արդիւնք մ՚ունեցաւ։ Եթէ համաձայնութիւն գոյանայ, անշուշտ միւնոյն ատեն թէ՛ Պերլինի և թէ Բարիզի մէջ պիտի ծանուցուի պաշտօնապէս։

ՊԵՐԼԻՆ, Ցունիս 30.—Նոյեհա Զայտունկ կ՚գրէ.—Մարոքեան դեսպանախորհուրդին գումարման նկատմամբ ֆրանսական օրկաններուն լաւատես լուրերուն հակառակ, կ՚իմանանք թէ իրազեկ շըրջանակներու մէջ դեռ անստոյգ կ՚համարին խնդրոյն կարգադրումը։

ՊԵՐԼԻՆ, Ցունիս 30.—Դեսպանախորհուրդի գումարման համար Ֆրանսայի վերջնական հաճութիւնը չհասաւ դեռ։ Ֆրանսայի Նախարարաց Խորհուրդը պիտի որոշէ զայն այս իրիկուն։

Մ. ԼՈՒՊԷԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆ Ի ՄԱՏՐԻՏ

ԲԱՐԻԶ, Ցունիս 30.—Մադրէն կ՚իմանայ թէ նախագահ Մ. Լուպէ յառաջիկայ Հոկտ. 22ին պիտի մեկնի Բարիզէ, յայցելութիւն Ալֆօնսօ Թագաւորին ի Մատրիտ։ Փոխադարձ այցելութեան վրայ դիւանագիտական բանակցութիւնք սկսած են արդէն։

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, Ցունիս 29.—Կայսրութեան պաշտօնաթերթը բացարձակապէս հերքելով հեռագրական գործակալութեան մը կողմէ տարածուած այն լուրը թէ հաշտութեան բանակցութիւնները խզուեր են, կ՚ըսէ թէ հաշտութեան բանակցութիւնները առանց ընդհատման կանոնաւորապէս կ՚շարունակեն իրենց ընթացքը, և թէ Միացեալ Նահանգաց կողմէ ընդունուած և ոչ մէկ տեղեկութիւն անպատասխանի չէ մնացած ցարդ։ Արտաքին գործոց նախարար Լամստորֆ կոմսին թեթեւ մէկ տկարութիւնն արգելք չէ եղած ընթացիկ գործերուն շարունակման, և ոև է ազդեցութիւն չունի վերոյիշեալ բանակցութեանց վրայ։ Միացեալ Նահանգաց Բեդերսպուրկի դեսպանին և ռուս կառավարութեան յարաբերութիւնք բնաւ չեն ընդհատուած։

ՊԵՐԼԻՆ, Ցունիս 30.—Շանկայէ կը հեռագրեն.— Հաշտութեան բանակցութեան խնդիրը տակաւ լուրջ հանգամանք մը կ՚առնէ։ Քաղաքիս ճափոնական ընդհ. հիւպատոս Մ. Օդակիրի Ուաշինկդըն կ՚երթայ, բանակցութեանց մասնակցելու համար։

ԱԶԱՏԱԿԱՆԱՑ ՄԷԿ ՆՈՐ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

ԼՈՆՏՈՆ, Ցնս. 30.—Իսդ Ֆինսպըրիի ընտրական շրջանակէն 2,320 քուէով երեսփոխան ընտրուեցաւ Մր. Պէյքըր (ազատական), մինչ իր մրցակիցը՝ միութենական Մր. Բօհըն 1,552 քուէ առաւ միայն։

ՊԵՔԻՆԻ ՌՈՒՍ ՆՈՐ ԴԵՍՊԱՆԸ

ՊԵՔԻՆ, 30.—Ռուս դեսպան Մ. Բօքոդիլով հոս հասաւ։

(Pester Lloyd, Ցուլիս 1, Շր.)

ՏՈՔԴ. Ն. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Արանց և կանանց ծննդա-միզական գործարանաց ծանօթ մասնագէտն հաստատուած է Բերա, Թիւնէլին գլուխը, Լէօֆլէրի ապարանին դիմաց թիւ 8 ապարտմանն և հիւանդ կ՚ընդունի առաւօտեան ժամը 9էն (Ը. Ե.) մինչև 12, իսկ կէս օրէն վերջ ժամը 2էն մինչև 6. վաւերացեալ աղքատները ձրի կ՚դարմանուին։ 10—1

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹՈՅ

Բաղատօնում ընդհանուր ապահովագրութեան

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	95 36
Ամենէն բարձր գին	»	95 37
Ամենէն վար գին	»	95 14
Ռումելիի Երկաթուղի	ֆր.	130 37½
Ամենէն բարձր գին	»	130 37½
Ամենէն վար գին	»	129 75
Թրամվայ	»	82 —

ԲԱՑՈՒՄ, 20 Ցունիս

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	96 3
» » ժամ 4ին		96 3
Ռումելիի Երկաթուղի	ֆր.	130 50
» » ժամ 4ին		130 50
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	17 12
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնսիէ Ա.	ֆր.	309 —
» » » Բ.	»	269 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	512 —
Անատոլուի երկթ. պարտ.	»	526 —
» » բժնթ. Ա. Ո.		15 —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	»	4 —
Թումպէկ բաժնեթուղթ	ղրշ.	730 —
» Ժուխանա	»	245 —
» պարտաթուղթ	ֆր.	483 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	»	245 —
Գալէտա Քարաւանսէրն	»	651 —
Պանք տը Սալօնիք	»	188 —
Թրամվայ	»	82 —
Հելլենական 5% 1881	»	258 ֆ.
Հելլենկն. պարգևաւոր Թուղթ	ֆր.	427 ֆ.
» Նոր »	» Բ.Օ.Ո.	3 95
Բաժնեթուղթ Լուքսօմի	»	36 50
Գարասու		103 —
Քարափ Իզմիրի	»	585 —
Շիրքէթի Խայրիէ	Օ. Ո.	30 —
Թէմպէքիի բաժնեթուղթ A.	»	27 —
» » B.	»	18 —
» պարտաթուղթ	»	490 —

ՍԹԻԼԱՆՑ

Օսմ. Միաց. 1 օրուան Օ. Ո.	3.25	2.50
» » 8 » »	6 —	—
Ռումելիի Երկթղ. ֆր.	2 —	—

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

	ՎԱՃԱՌՈՒՄ	ԳՆՈՒՄ
Լոնտոն 3 ամիս	110 25	109 30
» չէք	110 10	109 30
Բարիզ 3 ամիս	22 72½	22 92½
» չէք	22 82½	22 92½
Պերլին մարք	18 57	187 67
Վիեննա քուրօն	21 82	21 92

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Անգլիական ոսկի	ղրշ.	109 34
20 ֆրանքնոց	»	87 16
20 մարքնոց	»	106 35
Ռուս Իմփէրիալ	»	90 —
Ֆլորին	»	51 05
Մէճիտիյէ արծաթ	»	107 30
Պէշլիք	»	104 25
Նոր մէթալլիք	»	103 10
Ռուսի Թղթադրամ	»	8 66

Անտէլ Ա. Անդրէասեան, Ղալաթիա.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Ցուլիս 1

Օսմանեան Միացեալ բաց.	Ա. Ո.	87 12
» » փակ.	»	87 25
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	14 25
Եգիպտական Միացեալ	»	104 75
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	90 60
Պուլկար. փոխառթ. 1892	»	100 87
Հելլենական Ռանդ 1881	»	41 —
Մոնօբոլ	»	52 75
Փոխառ. Բարիզի վրայ	»	25 315
Թրանսվալ	»	3 09
Ճափոնական 4%	»	87 50
Ռուսական	Գ.Կ.	86 75
Դրամաշէկ	»	2 ½

ԲԱՐԻԶ, Ցուլիս 1

Օսմանեան Միացեալ բաց.		88 55
» » փակ.		88 70
Ռումելիի Երկաթուղի	ֆր.	131 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	612 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	393 —
Օսմ. Մաքս. Նոր փոխառ. 4%	»	484 —
Ֆրանս. Ռանդ 3%	»	98 80
Քրէտի Լիօնէ	»	1085 —
Պանք տը Բարի	»	1384 —
Իսպանական		86 70
Թրանսվալ	»	82 —
Փոխառութիւն Գառանդ 1894	»	490 —
Սպանիական արտաքին	»	90 97
Իտալական Ռանդ	»	106 10
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 150
Դրամաշէկ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՊԵՐԼԻՆ, Ցուլիս 1

Օսմ. Միացեալ		87 90
Զինուորական փոխառութիւն 1903		87 90
Անատոլուի Երկ. պարտաթ. մարք		104 —
» » բաժնթ. 60%	»	1'1 50
Ռուսական 4%	»	87 50
Ռումելիի Երկաթուղի	»	135 75
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 350
Դրամաշէկ		3 —

ՎԻԵՆՆԱ, Ցուլիս 1

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրօն	95 53
» Լոնտոնի վրայ	»	240 40
Ռումելիի Երկաթուղի	»	140 25
Օսմ. Ռէժի	»	363 —
Դրամաշէկ		3 —

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 17,161,298
ՀԱՍՈՅԹ 1903 ՏԱՐԻՈՅ 3,658,929

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՅՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,673,032
ՀԱՍՈՅԹ 1903 ՏԱՐԻՈՅ 1,500,600

Ընկերութիւնքս իրենց ունեցած հսկայ դրամագլուխ, ահագին պահեստի գումար ու եկամուտներով ապահովողաց բացարձակ վստահութիւն կ'ընծայեն և իրենց միացեալ Կ. Պոլսոյ Ընդհ. Գործակալութեան միջոցաւ կ'ստանձնեն հրդեհի դէմ մեծագումար ապահովութիւններ չէնքերու, կարասեաց, ապրանաց եւն.ի վրայ ԽԻՍՏ ՓԻՐԱՄԱՏԶԵԼԻ ԳՆՈՎ ԵՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ, թէ՛ մայրաքաղաքիս եւ թէ գիւղօրէից ու գաւառաց մէջ։
ՎՆԱՍՈՒՑ ՎՃԱՐՄՈՒՆՔ ԱՄԵՆԱՅՆ ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԱՏԱՁԵՌՆՕՐԷՆ ԿԿԱՏԱՐՈՒԻՆ, որոյ ապացոյց մինչև այժմ միայն հրդեհի վնասուց համար վճարուած գումարը 44,000,000 անգլ. Ոսկին կ'անցնի։]

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
‹ՄԱՐԻԹԱՅՄ›

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 180,000

Ընկերութիւնը շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջ բեռցուած ապրանքներն ու դրամածրարներն, ինչպէս նաև ամենուրեք թղթատարով առաքուած իրերը խիստ չափաւոր և օգտակար պայմաններով կ'ապահովագրէ։
Ցարգոյ հասարակութիւնն կ'հրաւիրուի իրենց անձնական շահուց պաշտպանութեան համար դիմել առ ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ՝ Ղալաթիա, Մէհմէտ Ալի Փաշա Խան։ 50—12

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՍ ԵՒ ԳԱՒԱՌԱՑԻՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ԿԵԴՐՈՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱԶԴԵՑԻԿ ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

ԽԱԶԻՆԷԼԻ ԽԱՍՍԱՒ ՇԱՀԱՆԷ

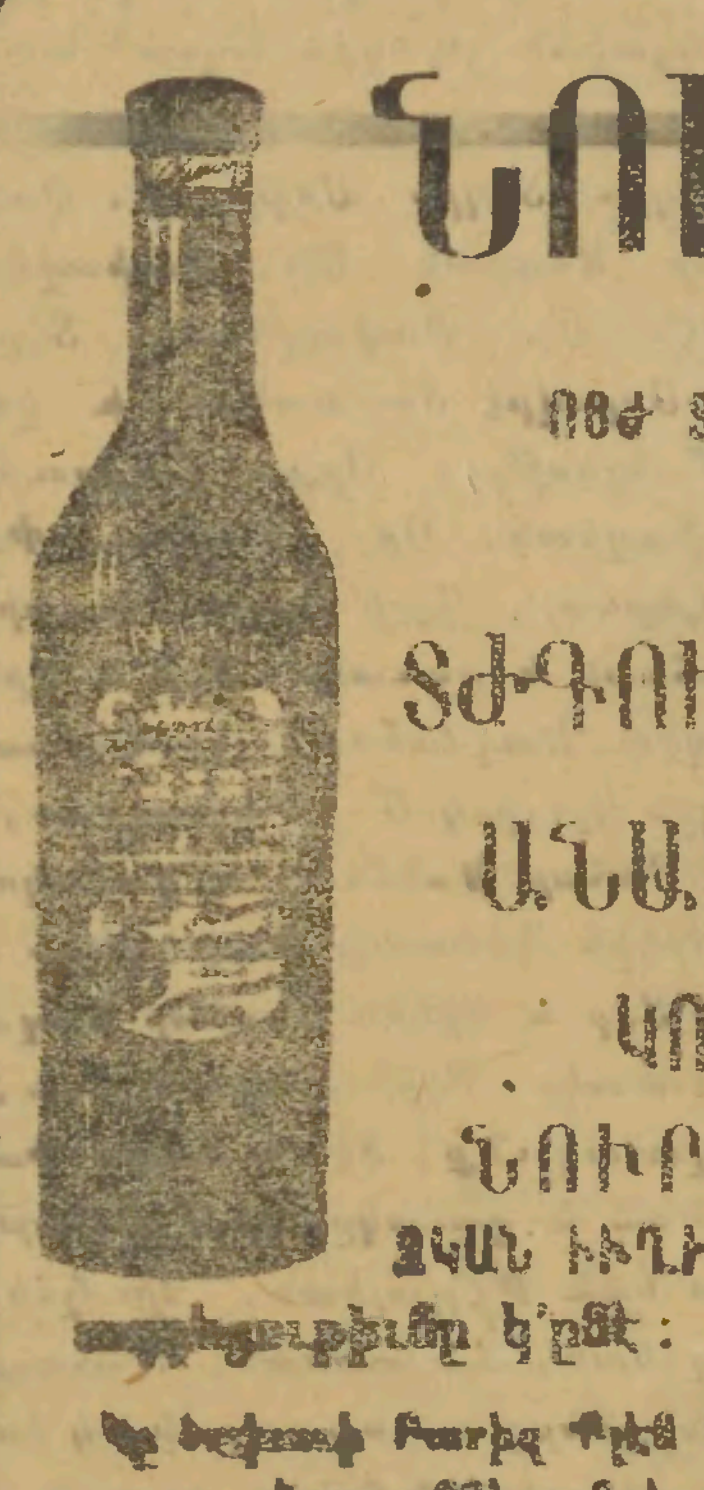
Խազինէլի Խասսաւ Շահանէճէ միւպայեա օլունանճաղ Անատօլու մալի քերէսթէ մէվգըլ միւնադասայա վազ խուլուրքլնտան վէ բուզէնը սաօէնին մահ հալ բուսմինին 20 ինճի բազար իրթեսի կիւնի իհալէի էվվէլիէսի իճրա գըլընաճաղընտան իթայա թալիպ օլանլարըն թէէմինաթ աջչէսինի վէ եա միւթէպէր քեֆալէթնամէի միւսաթասհըպէն եէվմը մէզքիւրտէ նիհայէթ սաաթ օնա գատար Խազինէի ճելիլէի միւշարիլէյհայա կէլմէլէրի։
15 Հազիրան 321 3—2

ԼԱ ՊԱԼՈՒԱԶ
ՀԻՄՆԵԱԼ 1863 ԻՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
Ի ՊԱԼ (ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ)
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏ 15,243,000 ՖՐ
ՎՃԱՐԵԱԼ ԳՈՒՄԱՐ 113,000,000 ՖՐ.

Այս ընկերութիւնն ապահովագրութիւններ կ'ընդունի հրդեհի, կայծի և շոգեկէց կաթսաներու պայթման, անշարժ առարկաներու, և ամէն տեսակ կարասիի և վաճառքի վրայ։
Ընկերութեան դրամատուն
ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ ի Պոլիս
Ընդհանուր գործակալ է Պոլիս
ՔՐԻՍՏԻԱՆ ՏՕՐ.
Պոլիս Ալալըմճի Խան, Թիւ 16—18
100—81

ՋՂԱՅԻՆ Է՞Ք
ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք, ՊԻՏԻ ԲԺՇԿՈՒԻՔ

Ամէնէն չնչին պատճառով շատ անգամ ջղային հիւանդութեան կ'են. թարկուի մարդ և եթէ կարեւորութիւն չտալով անփոյթ գտնուի ինքզինք դարմանել տալու, հիւանդութիւնն աստիճանաբար կ'յառաջանայ և մինչև իսկ ապագայ զաւակներուն կ'փոխանցուի։ Լուսնոտները, կոծոտածախները և ուրիշ ջղային հիւանդութենէ տառապողներ, կամ այն է որ իրենց ծնողացմէ ժառանգած են սոսկալի հիւանդութիւնն և կամ հիւանդութեան նոր սկսած ատեն կարեւորութիւն չտալով անոր, իրենց այսօրուան դժբախտ վիճակին հասած են։
Ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակն ալ շուտով կ'բժշկուի, եթէ հիւանդը կանոնաւորաբար գործածէ ՎԱԼԵՐԻԱՆԱՏ ՏԸ ԱՄՕՆԵԱՔ ՏԸ ԲԻԵՐԼՕ անուն աշխարհահռչակ դեղը։
Այս դեղ անմիջապէս կ'հանդարտեցնէ ջիղերն և ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակն նորոգ և վերջնականապէս կ'բժշկէ։ Անքունութիւնը, քնաշրջիկութիւնը, կէս գլխու ցաւը, տկարութիւնը, խեղութիւնը, բռնացկոտութիւնը, խօսելու անկարողութիւնը, ցավկոտութիւնը, դիւրագրգռութիւնը, ջղային հազը, սրտաբաբախումը, մաշակէզը, կանանց սովորական անկանոնութիւնը, դժուարամարսութիւնները ու ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակը կ'բժշկուին ՎԱԼԵՐԻԱՆԱՏ ՏԸ ԱՄՕՆԵԱՔ ՏԸ ԲԻԵՐԼՕ գործածելով։ Կ'գտնուի գլխաւոր դեղագործներու և դեղատուներու մէջ։ 50—21

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻ
(Իօս եւ Թանէն)
ՈՅԺ ՏԱԼՈՒ ԵՒ ԱՐԻՒՆԸ ՄԱՔՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԿԸ ԴԱՐՄԱՆԷ
ՏԺԳՈՒՆՈՒԹԻՒՆԸ Ոսկոր...
ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԿՈՒՐԾՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ խիստ համեղ է և ՋԿԱՆ ԻՒՂԻ տեղ գործածուելով անոր կ'րևնայ...
40—27

ՉՈՒՏ ԽԱՂՈՂԻ ՔՈՆԵԱՔ
Ն. Փ. ՑՈՒՔԼՈՍ

ՔՈՆԵԱՔ
Ն. Փ. ՑՈՒՔԼՈՍ
Կ'ուզէ՞ք առողջ ապրիլ, Դիմեցէք ՆԻՔՈԼԱ Փ. ՑՈՒՔԼՈՍԻ քոնեաքի, որ շինուած է հելլենական խաղողի օղիէ և Սամոսի անուշէտ գինիէ։ Անխարդախ կ'ծախուի գլխաւոր կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, Մումհանէ փողոց, Nº 81։
30—9

ՀԱՅՏԸՆ ԵՂԲԱՐՔ
ԲԵՐԱ ՄԵԾ—ՓՈՂՈՑ Nº 479

Հասած են ամառուան տաքերուն յատուկ բարակ պատէ մուսլին, պաթիստ, տօք, բիքէ, չրջազգեստոյ և պլուզցու։
Մուսլին, եարտան 2½ — 12 Ղրուշ
Բիքէ, եարտան 6 — 12 »
Հովանոց 18 — 216 »
Ասկից զատ հասած են նաև ծովու բաղնիքի յատուկ սրբիչ, պուրնուզ, ելն։ կան նաև միջատարգել թիւլեր, քթան ծածկոյթներ, և ամէն տեսակ ապրանքներ դիմացկուն և աժան։
Մասնաճիւղ Ղալաթիա, Վօյվօտա, Թիւ 87, ուր կ'ծախուին պատրաստ և չափի վրայ շապիկներ, զէֆիրէ ու քթանէ այլ և այլ տեսակ ապրանքներ։ 8—3

LEPHENIX AUTRICHIEN
ՖԵՆԻՔՍ ՕԹՐԻՇԻԵՆ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1860 ԻՆ Ի ՎԻԵՆՆԱ
ԿԱՅՍ. ԹԱԳ. ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐ
ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ ՖՐՔ. 17,000,000
ԿԵԱՆՔԻ » » 31,008,000
Ընկերութեան Դրամատունն է, ի Կ. Պոլիս, ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ.

LA ESTRELLA
ԼԱ ԷՍԹՐԷՅԱ
ՀՐԴԵՀԻ, ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Ի ՄԱՏՐԻՏ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՖՐՔ. 10,000,000
ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐ » 12,000,000
Ընկերութեան Դրամատունն է, ի Կ. Պոլիս, ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ

Գրասենեակք, Կ. Պոլիս, Ալեանաք Խան Թիւ 11—15 50—41
Միակ ներկայացուցիչ Թուրքիոյ Գ. ՖԵՐԱՏԵԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ„Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ	6	ՄԷՃ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ »	3	»
ԵՌԱՄՍԵԱՅ »	1½	»
ՏԱՐԵԿԱՆ » ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹԻ ՎՐԱՅ	7	»
ՁԵՌՔԷ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ	10	Փ.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ ԲՕՍԴ—ԼՕԹԱԼՈՎ.	18	ՂՐ.
ՏԱՐԵԿԱՆ » » »	7	ՄԷՃ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	26	ՖՐ.
» ՎԵՑԱՄՍ. 14. ԵՌԱՄՍ.	9	»
» ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹՈՎ և ամփոփ նօթերով	40	»

Օսմ. լիրան 108 ղրշ.— Անգլ. լիրան 119 ղւ.—20 ֆր.նոցն 94½ ղրշ.են
Եւ Պէյիդէն 55 ղրշ.են փոխ կ'ընդունին
Նոյն պայմանաւ Կ. Պոլսոյ և Գաւառի համար
ԱՆԽՏԻՐ։ ՄԻՇՏ ԿԱՆԽԻԿ
Նամակի փուլ կ'ընդունինք՝ 20 հատ 1 ղրշ.նոց բօսդայի փուլը 20 ղրշ.ի հաշուով, և մի միայն ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿՈՎ։
Հասցէի փոփոխման համար անհրաժեշտ է ղրկել երկու ղրշ., նամակի փուլով։
Բօսդայի ծախքը մեր վրայ է, Բօստ—Լօքալէն զատ։ Իսկ դրամին առաքման ծախքն և ամբողջ պատասխանատուութիւնն բաժանորդին վրայ են։
Ձեռքէ կամ Փօսթ գրերուն վրայ, պէտք է որ առաջուց ինք փակցուցած ըլլայ 20 փարայի օրինական դրոշմը։ Ապա թէ ոչ՝ երեք թերթ պակաս կ'ղրկուի։
Նմանապէս, մայրաքաղաքէն կամ գաւառէն ղրկուած Ազդերը պէտք է դրոշմուած ըլլան ըստ օրինի։ Ապա թէ ոչ՝ չեն տպուիր։ Եկեղեցական ու բարեգործական Տօնացուցները ձրի են դրոշմի տուրքէն։
Պոլսոյ և գաւառի մէջ, ո՛ր վճարումները միայն վաւերական են որք կ'ըլլան ի փոխարէն Տպարանին պաշտօնական թըղթին՝ տպագրուած Տնօրէնէն, եւ կնքուած Լրագրին սեփական կնիքովը։
Պակաս թերթ կ'ղրկուի ամէն անոնց որ վերջացրելէն տարբեր առկով հաշուած ըլլան իրենց ղրկած դրամները։
Բաժանորդ գրուելու և դրամը ղրկելու ամէնէն դիւրին կերպն է՝ մանդա—բօստ մը առնել, որուն բոլոր ծախքն է 20 փարա մինչև 100 ղրշ.։ Նամակ գրելու պէտք չկայ։ Բաւ է մանդա—բօստին կտրօնին ետին նշանակել բաժանորդին անունը, հասցէն, թուականն ու գումարը։ Դրամը մեզ կը հասնի, և թերթը կ'ղրկուի, անվրէպ։
Ապառիկ յանձնարարութիւնք ՉԵՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԻՐ։ Ջնջուած բաժանորդութիւնք ՕՐՆ ՕՐԻՆ կ'դադրին, ծանօթ թէ անծանօթ, որի՛ ալ պատականին։
Գաւառացի բաժանորդները լաւ կ'ընեն ուրեմն եթէ կանխաւ հասցնեն բաժինները, կամ Կ. Պոլսոյ մէջ մէկը ցոյց տան որուն դիմուի պայմանաժամին։
Գործակալք պատասխանատու են իրենց ներկայացուցած բաժանորդներուն համար։ Ցորչափ դադրեցնել չեն տուած թերթին առաքումը, բանած պայմանաժամին իրենցմէ կ'պահանջուի։
Հին թիւերը ռավօրական գնով չեն ծախուիր։
Ձաղուած ձեռագիրներն ետ չեն տրուիր։

ՀԱՃԻ ՍԱՐԻՄ ՈՐԴԻՔ
Վաճառատուն օսմանեան և եւրոպական գործեղէններու
Բերա, Թագսիմ, Թիւ 52 և 54
Այս հանրածանօթ վաճառատունն որ բազմապատկած է իր բոլոր ապրանքի տեսակները, կ'ստանձնէ նաև հարսնիքներու, կնունքներու, անձային հանդիսութեանց, ինչպէս նաև նմանօրինակ ամէն տօնախմբութեանց մէջ պէտք ըլլալիք շաքարի, անուշեղէնի, լիքէօրի, մոմերու և ուրիշ նիւթերու հայթայթումը, ինչպէս նաև սպասարկութիւնը։ ՋԱՏԿԻ ՉԷՕՐԷՔՆԵՐ կ'պատրաստուին շատ ընտիր։ Հարկ է սակայն օր առաջ ապսպրել։
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—«Հաճի Սարիմ որդիք» վաճառատունը ո՛չ Բէրայի մէջ, ո՛չ ալ ուրիշ տեղ մասնաճիւղ ունի։
50—31

ՍԻՆԿԷՐ
ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ
THE SINGER MANUFACTURING Cº

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց ամրութեամբ այնքան քննուած են որ աշխարհիս ամէն կողմ տարածուած են, և բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ մրցանակներ լուծ Սինկէրի մեքենայ գտած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնն ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական և շքանշան ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։
Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։
Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին՝ Բերա, Շիշլի ճամբայ, Ղալաթիա Մէյտանի գիծով։
Բերա) Շիշլի Ճամբայ Պօն—Մարշէի գիծով Թիւ 343 և 343 երկիր
Ղալաթիա) Սինկէր Խան, Թիւնէլին եաև.
) Քարաքէօյի կայարանին գիծով.
Ստամպօլ) Սուլթան Համամ Թիւ 2.
) Սուլթան Պայազիտ Բոաքիկի Միթատփաշին գիծով Թիւ 18։
Սկիւտար, Չարշը Պոյու, Թիւ 120.
Կերպէսերէն դրաւումներու համար վերի նշանին ուշադրութիւն ընելու է Ընկերութեան կեդրոնական վարչատեղին է'դնալու Բերա, Շիշլի ճամբայ, Թիւ 343 և 343 երկիր, Տիւք Օղլու Սոքաքը Պէյի առջև։ 50—34

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ
1892 ՕԳՈՍՏ. 2/14 ԵՒ 1310 ՍԷՖԷՐ 20 ԹՈՒԱԿԻՐ ՖԵՐՄԱՆՈՎ

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Քարաքէօյ, Եսիր խան և կամ հետեւեալ հասցէներուն.—
Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Եսիր Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս ՄՄ. Ի. Սասոք և Ռոտիզի, Շէյխ Իւլ Իսլամ խան, Պահճէ գարու Թիւ 10
Ցարութիւն էֆ. Պէչէճեան, Այ Ստեֆանօ
Մագրգիւղ, Մ. Ա. Անժէլիտէս, կայարանի հրապարակ.
Գատը գիւղ, Քեամիլ էֆ., Չարշըի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ.Ա. Անդրէաս, Մոտա ճատտէսի.
Պոլիս.— Մինիր Պէյ, Սուլթան Համամ, Թէրզագէը խան, Թիւ 8, Ա. յարկ և 9
Ս. Աղամեան, Ղալաթիա, Ինայէթ խան
Ա. Եսանիտիս, Էրէնքէօյ.
Ապտի պէյ, Վէզնէճիլէր.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիբժանց, Թիւ 12, Թիւնէլ խան.
Ղալաթիա, Մ. Էդիէն Քրեմէր, Թեվէքքել խան
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի. Թիւ 137.
Մեծ Կղզի, Ռեսուլ էֆ.
Բ. Սոմմարիպա, Բէնտիք
Ժ. Քիլիարիտիս, Ղալաթիա Պօրսային դէմ.
Ս. Այմէլօղլու, Պոլիս.
Իհսան պէյ, Քիւչիւք Իսմայիլ փաշա խան.
Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։ 100—36

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ Ի Ծ. ԱՐԵՒԵԼՔ

"ԵՐԿՆԱՅԻՆ ՆԱՅՑՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ„

ԳՐԵՑ.— ՊԻԷՌ ԼՕԹԻ (27)

Դ.—ԵՐԿՆԱՅԻՆ ԱՐՔԱՅԱՒԱՆԻՆ ՄԷՋ

Ցակայն, քանի՛ կ'մօտենանք մեր գնացքին նպատակին, լռութիւնն ալ աստիճանաբար կ'վերահաստատուի. խուլ ածն ու խճողուած փողոցներուն քիչ քիչ կը յաջորդեն ծերութենէ մեռած փողոցներ, ուր այլ եւս ոչ մէկ անցորդ կ'երևնայ. խոտը կ'կանչընայ դուռներուն սեմին վրայ և լքուած պատերուն վերեւը, ծերունի բազուկներու պէս ուռոտ սոտերով ծառերու բարձրանալը կ'տեսնուի։

Կառքէն վար կ'իջնանք փիփլող ու լայնշի կամարով դրան մը առջև, որ կարծես ալրուականներու պաշտին յատկացուած բառքի մը վրայ կ'նայի,— և ատիկա, մեհեանին մուտքն է եղեր։

Ինչ ընդունելութիւն պիտի ըլլայ արդեօք մեզի, խորհուրդի այդ չրջափակին մէջ։ Ուինչ գիտենք այդ մասին, ժամանակոդ որ հիմակուհիմա դեռ ոչ ոք կ'երևայ մեզ դիմաւորելու և ընդունելութիւն ընելու միտք ունեցող։

Բայց շատ չանցած, լամաներու պատգամը կ'երևայ բարևներ շռայլելով ու բանալիներ բերելով և մենք կ'հետևինք իրեն, պզտիկ մահաստուեր բառքին մէջէն։

Լամայապետը որ մանիշակագոյն չըրջազգեստ ունի ու ածիլուած մազեր, ինչպէս նաև հին մեղրամոմէ դէմք մը, միանգամայն ժպտուն, ահաբեկ ու թշնամական, մեզ կ'առաջնորդէ դէպի երկրորդ լայնշի դուռ մը կամարակերպ, որ կը բացուի ճերմակ քարերով յատակուած անհուն բակի մը վրայ, զոր մեհեանին առաջակիր չէնքերը, կ'շրջապատեն իրենց բարդ ու աշխատուած պատերով, իրենց կոր ու մագիլոտ տանիքներով, իրենց վրդովիչ ու հերմեսապէս փակ դանդուածներով,— այդ ամէնը հողի ու ժանգի գոյն, ոսկիէ ցոլքերով զորս իրիկուան տխուր արևը կ'արձակէ կղմինտրներուն բարձունքին վրայ։

Բակը ամայի է, և աւերակային խոտը, աւելորդ է ըսել, կ'աճի քարերուն ընդմէջէն։ Եւ ճերմակ մարմարէ դարևանդներու վրայ, դարերու միջոցին ժանգոտած այդ մեծ մեհեաններուն դեց դռներուն առաջին, «աղօթքի ջաղացք»ներ շարուած են, ծածուկ նշաններով փորագրուած պրօնզէ տեսակ մը կոնաձևներ՝ զորս կ'դարձնեն, կ'դարձնեն, մեր օրերու մարդոց համար անըմբռնելի բառեր մրմռալով...

Մեր մամուն, հինաւուրցն Ասիոյ մէջ, մէկէ աւելի անգամներ պատահած է ինծի, ժամալ ամենահին սրբավայրերու խորը և էականապէս անբացատրելի անձկութիւնով մը տարուիլ, դարերէ ի վեր նշանակութիւննին կորսուած խորհրդանշաններու առջև։ Բայց այդ տեսակ մը անձկութիւնը, երբեք այս իրիկուան չափ կնճռոտած չէր մելամաղձութիւնով, այս ցուրտ հովին շնորհիւ, այս բակին առանձնութեանն ու քայքայուն խեղճութեանը մէջ, այս ճերմակ քարայատակներուն ու այս խոտերուն վրայ, հողի ու ժանգի գոյն խորհրդաւոր այս պատերուն ու չէնքերուն միջև ու այս աղօթքի ջաղացքներուն լուռ շարքին առջև։

Երիտասարդ լամաներ, սուսերներու պէս անշշուկ սահելով, մէկզմէկու ետևէ երևան կուգան մեր եռին. Նոյնիսկ մանուկ լամաներ կան անոնց մէջ,— ինչու որ շատ պզտիկուց կ'սկսին վարժեցնել զանոնք հազարամեայ այն ծէսերուն ու արարողութիւններուն՝ զորս այսօր ոչ ոք կ'հասկնայ այլ եւս։

Երիտասարդ են անոնք թէև, բայց ընաւ չունին երիտասարդի երևոյթ. ծերունիներու անդարմանելի տկարութեան շղարշը ունին անոնք վրանին, միօթիքական չեմ գիտեր ինչ ապշութեան հետ խառն. իրենց նայուածքները, դարերու խորէն եկածի և ճամբան աղօտացածի երևոյթը ունին։ Աղքատութեան կամ աշխարհէ հրաժարումի հետևանքով, իրենց դեղին չրջազգեստները, գունաթափ գըլերակներ են միայն, իրենց վտիտ ու վտտուժ մարմիններուն վրայ անցուած. կարծես, տարազները ու դէմքերը ամենքն ալ, իրենց պաշտամունքին ու սրբավայրին պէս, փոշոտած ու ամօթալած են ժամանակին ժախիքին տակ։

Այսօր կարևորութենէ զրկուած այդ խոչոր չէնքերուն մէջ, ամէն ինչ որ մենք կ'ուզենք տեսնալ, անոնք կ'բարեհաճին սիրալօժար ցուցնել մեզ,— և կ'սկսինք սերտողութեան սրահներէն՝ ուր յամրօրէն կազմաւեր են մութ ու անայլայլ հաւատալիքներով թրծուած կրօնաւորները այնչափ սերունդներ։

Մթօքէն գիտելով մարդ կ'նշմարէ որ, հիմա օքսիտացած մետաղի գոյն առած բոլոր այդ պատերը, ատենով լաքերով, կիտուածներով, ոսկեզօծումներով ու շողշողուն պատկերներով պճնազարդուած էին. զանոնք այսպէս, հին պրօնզի երանգներու մէջ միաւորելու համար, տօթակէզ ամառներու ու սառուցիկ ձմեռներու անվերջ շարք մը պէտք եղած է, միշտ իրենց գործակից ունենալով սա փոշին, զոր Մոնկօլիոյ անապատները կ'փչեն ու կ'իջեցնեն Բէքինի վրայ։

Շատ մութ են անոնց սերտողութեան սրահները,— բան մը՝ որուն հակառակը աւելի պիտի զարմացնէր մեզի. ինչ որ միևնոյն ատեն կ'բացատրէ, թռռմած կոպերու մէջ, աւուցեր անոնց աչքերը։ Շատ մութ, բայց անհուն են ու պերճաշուք տախտակին անոնք, հակառակ իրենց ղառամ վիճակին և յղացուած են մեծվայելուչ համեմատութիւններով, ինչպէս բոլոր հին չէնքերը այս քաղաքին, որ իր ատենին աշխարհի ամէնէն մեծաշքանչ ու հոյակապ քաղաքն էր։ Բարձր ձեղուններու ու ոսկեփայլ բանդագուշանքներ կ'օլորտակին ու իրարու կ'պլլուին, լաքէ սիւներու վրայ են նստած։ Ուսանողներու յատուկ պզտիկ աթոռակները, քանդակազարդ պզտիկ դրասեղանները հարիւրներով կը շարուին, մարդկային չփումներու տակ մաշած, հատած, ձեւ ելած։ Ոսկեզօծ չրջազգեստներով չաստուածներ, անկիւններու մէջ նստած, մեղմանշոյլ ցոլքերով կ'պսպղան։ Վաղեմի ու անգնահատելի գործուածքով մը յօրինուած պատի կապերտներ, Ուինչին ու Անէութեան դրախտային երանութիւնները կ'ներկայացնեն, ամպերու մէջ։ Եւ մատենադարանները լեցուն են ձեռագիրներով, որոնցմէ ոմանք գիրքի ձև ունին և ուրիշներ՝ մարմրուն գոյներով մետաքսեղէններու մէջ առնուած խոշոր պատատներու։

Ցետոյ մեզ կ'ցուցնեն առաջին մեհեան մը,— և այնինչ դուռը կ'բացուի, ահա անմիջապէս շլացուցիչ ոսկեգոյններու խաղաղում մըն է որ կ'պարզուի։ Փաղփուն ոսկեգոյներ՝ որոնք մեղմ ու ջերմ երանգներ ունին, և դարձած են քիչ մը այն կարմիրին՝ զոր լաքերը կ'առնեն դարերու չրջանին մէջ։ Երեք ոսկեփայլ խորաններ կ'երևան, ուր ամենքն ալ իրարու խիստ նման ոսկիէ պզտիկ չաստուածներու խաժամուժ մը մէջտեղը, կ'բարձրանան ու կ'իջնեն վայրահակ սրտաւանդիկներով ոսկիէ երեք խոշոր չաստուածներ։ Իրենց վաղնջական պլրկութեանը մէջ, իրարու բոլորովին յարևնման են նաև, ոսկիէ ծաղիկներու խուրձերը, տնկուած՝ ոսկիէ անօթներու մէջ, որոնք չարուած են այդ խորաններուն առջևը։ Մնաց որ, միևնոյն առարկաներու, միևնոյն դիրքաւկայցերու, և միևնոյն դէմքերու կրկնութիւնը, յամառ բազմապատկութիւնը, կառուցններուն անսասան արուեստին գլխաւոր նկարագիրներէն մէկն է։ Հին ատենի բոլոր մեհեաններուն պէս, հոս ալ ոչ մէկ անցք կայ լոյսի համար. միակ, դուռներուն կիսաբաց ատենը աղբղող լոյսերն են որ, վարէն կ'պայծառացնեն նստուկ խոշոր կուռքերուն ժպիտը և ձեղունին ամպերուն մէջ գալարող բանդագուշանքներուն պլլուածքը։ Ոչ մէկ բանի ձեռք դպցուած է, ոչ մէկ բան վերցուած է հոս, նոյնիսկ զմայլելի այն խորչամանները՝ ուր անուշաբոյր ցպիկներ կ'մխան. պատահմամբ մոռցուեր է այս վայրը և շատ քիչեր եկեր են մինչև հոս։

Լամաները, այդ մեհեանին ու անոր փոշիէն ու արդէն իսկ սուսերներով ծածկուած յարամասերուն ետևէն, ուր պատմական դժոխքին տանջանքներն են նկարուած, մեզ կ'առաջնորդեն, ճերմակ քարերով յատակուած երկրորդ բակ մը, որ ամբողջովին առաջինին կ'նմանի. միևնոյն քայքայուն վիճակը, միևնոյն առանձնութիւնը, պղինձի ու ժանգի երանգներով միևնոյն պատերուն միջև։

Այդ երկրորդ բակէն վերջը, երկրորդ մեհեան մը, այն աստիճան նման առաջինին, այն աստիճան որ, մարդ ինքզինքը կ'հարցնէ թէ պատրանքի մը խաղալիկ եղած չէ՞ արդեօք, տարօրինակ Ոգիներու այս տիրապետութեանը մէջ. միևնոյն դէմքերը ու միևնոյն ժպիտները կ'երևան միևնոյն տեղերուն մէջ. միևնոյն ոսկեզօծ ծաղկեփունջերը, ոսկիէ անօթներու մէջ. համբերատար ու տարօրէն վերարտադրութիւն միևնոյն մեծաշքանչ պերճութիւններու։

Այդ երկրորդ մեհեանէն վերջը, երրորդ բակ մը, նորէն նման՝ առջի երկուքին, ինչպէս նաև երրորդ մեհեան մը, որ ետին կ'ցցուի մի՛ւս երկուքին պէս։ Միւսներուն յարևնմանն է այդ բակը, իր մաշած քարայատակներուն միջէն դուրս եկող միևնոյն գերեզմանական խոտով։ Բայց արևը որ աւելի վար իջած է հիմա, միմիայն կ'լուսաւորէ, ֆայանսէ տանիքներու ծայրագոյն կատարը և անոնց դեղին կիտուածէ հազարաւոր պզտիկ հրէշները, որոնք կղմինտրներու կորութեանը վրայ զիրար հալածելու երևոյթը ունին։ Հովը աւելի բուռն հանգամանք մը առած ըլլալով, ցուրտէն կ'սարսռանք։ Եւ աղաւնիները, որոնք պատուհաններու քանդակազարդ ցցուածքներու վրայ կ'բունին, արդէն իսկ կ'պատրաստուին պառկելու, երբ կ'արթննան լռակեաց բուեր՝ որոնք կ'սկսին պտուտքի։

Ինչպէս կ'գուշակէինք արդէն, այս վերջին մեհեանը,— ամէնէն կորաքամակը ու ամէնէն զառամը թերևս,— դարձեալ կրկնութիւնն է միայն միւս երկուքին,— բաց ի սակայն կեդրոնի կուռքը, որ փոխանակ մարդկային հասակ ունենալու նստած ըլլալու, հսկայական, անսանձ ու ահաւոր կերպով կ'կանգնի ոտքի վրայ։

(Շար.) Թարգմ. ՉԻՓԹԷ-ՍԱՐԱՖ